

**Herindelingsadvies gemeente
"Súdwest Fryslân"
(werknaam)**

3 april 2009

Leeswijzer bij het herindelingsadvies

In de inleiding (hoofdstuk 1) wordt de doelstelling van het herindelingsadvies geschetst in het licht van de Wet Arhi. Het is een kader, dat uiteindelijk zal leiden tot een wet waarbij de nieuwe gemeente wordt ingesteld.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 een situatieschets gegeven van de vijf gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel. In hoofdstuk 3 worden de voortrajecten van de huidige gemeenten geschetst, inclusief de wijze waarop de inspraak heeft plaatsgevonden.

Hoofdstuk 4 gaat in op de motieven voor herindeling en keuze voor herindeling van Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel. Daarin wordt ook ingegaan op de rapportage van de informateur.

Kort worden in hoofdstuk 5 enkele financiële aspecten benoemd en wordt een raming van de tegemoetkoming in de frictiekosten gegeven. In hoofdstuk 6 vindt toetsing aan het beleidskader van het Ministerie van BZK plaats, met de conclusie dat dit advies aan de criteria voldoet. De relatie met het provinciaal beleid staat in hoofdstuk 7, terwijl in hoofdstuk 8 nadrukkelijk aangegeven wordt dat dit advies geen visiedocument is: wel worden een aantal ambities geduid die ten grondslag liggen aan dit besluit. In hoofdstuk 9 is het proces ten aanzien van de zienswijzen, het bestuurlijk overleg en het overleg met Gedeputeerde Staten weergegeven.

Als bijlagen worden toegevoegd:

- overzicht gemeenschappelijke regelingen waaraan alleen de vijf gemeenten deelnemen;
- overzicht gemeenschappelijke regelingen waaraan de vijf gemeenten deelnemen;
- kaart nieuwe gemeente;
- rapport informateur;
- rapport "Een kleurrijk perspectief voor Zuidwest Fryslân";
- rapport "Van Samenwerken naar samengaan";
- reactienota zienswijzen;
- ingediende zienswijzen;
- verslag bestuurlijk overleg gemeenten.

Inhoud

	Pagina
1. Inleiding en schets wettelijk kader	4
2. Situatieschets van de huidige gemeenten	5
2.1. Gemeente Bolsward	6
2.2. Gemeente Nijefurd	8
2.3. Gemeente Sneek	10
2.4. Gemeente Wûnseradiel	13
2.5. Gemeente Wymbritseradiel	15
3. Voortraject van de huidige gemeenten	17
3.1. Gemeente Bolsward	17
3.2. Gemeente Nijefurd	19
3.3. Gemeente Sneek	22
3.4. Gemeente Wûnseradiel	25
3.5. Gemeente Wymbritseradiel	27
4. Motieven voor herindeling en keuze voor herindeling van Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel tot één nieuwe gemeente	30
5. Financiële aspecten	37
6. Toetsing aan beleidskader BZK	38
7. Relatie met provinciaal beleid	43
8. Uitdagingen en Ambities nieuwe gemeente	45
9. Zienswijzen, bestuurlijk overleg en overleg met Gedeputeerde Staten	48
10. Eindconclusie	51
11. Bijlagen	52

1. Inleiding en schets wettelijk (Arhi) kader

Maatschappelijke ontwikkelingen dwingen permanent na te denken over goede voorwaarden voor doelmatig en doeltreffend lokaal bestuur en over een gemeentelijke indeling die deze voorwaarden optimaal creëert.

De discussie over versterking van de bestuurskracht van de Friese gemeenten heeft ertoe geleid, dat de raden van de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel op 28 oktober 2008 onderschreven hebben, dat sprake is van een stevig bestuurlijk draagvlak om per 1 januari 2011 een nieuwe gemeente te vormen, die uit deze vijf Zuidwesthoek gemeenten zal gaan bestaan.

In artikel 123, eerste lid, van de Grondwet is bepaald, dat bij wet gemeenten kunnen worden opgeheven en nieuwe gemeenten kunnen worden ingesteld. In de Wet Algemene regels herindeling (Wet Arhi) is geregeld hoe gemeenten het initiatief tot herindeling kunnen nemen en welke procedures hierbij in acht moeten worden genomen. In de Wet Arhi wordt voorgeschreven welke formele besluiten moeten worden genomen om te komen tot herindeling.

Als eerste stap en als uitwerking van de vijf raadsbesluiten is een herindelingsontwerp opgesteld. Met de vaststelling van dit herindelingsontwerp wordt de eerste formele stap gezet in het kader van de Wet Arhi.

De colleges van burgemeester en wethouders leggen dit ontwerp acht weken ter inzage. Tijdens deze termijn kan iedereen bij het gemeentebestuur reageren. Ook wordt de mogelijkheid van bestuurlijk overleg met buurgemeenten en provinciaal bestuur geboden.

Na deze periode stellen de raden het herindelingadvies vast en zenden dit aan Gedeputeerde Staten van Fryslân.

Gedeputeerde Staten voegen hun standpunt toe en sturen het advies door aan de minister.

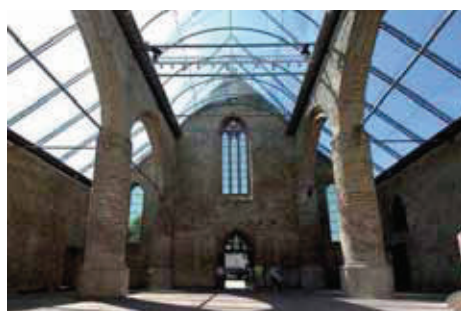
De minister verwerkt het herindelingsadvies tot een wetsvoorstel, dat na vaststelling door de ministerraad, advies van de Raad van State en parlementaire behandeling zal dienen te leiden tot een wet die de nieuwe gemeente met de werknaam "Súdwest Fryslân" instelt. Deze werknaam is gekozen als voorlopige naam die in de herindelingsstukken wordt opgenomen. Dit is met nadruk niet de definitieve naam van de nieuwe gemeente. Over de definitieve naam van de nieuwe gemeente wordt in een later stadium een besluit genomen.

Hiermee is de doelstelling van dit herindelingsadvies geschetst. Het behelst derhalve niet het vaststellen van een visiedocument voor de nieuwe gemeente. Daartoe zullen nadere afspraken gemaakt dienen te worden, waarbij de burgers, verenigingen, instellingen en bedrijven pro - actief betrokken worden.

2. Situatieschets huidige gemeenten (Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel)

Kerncijfers van de 5 gemeenten:

	Inwoners	Oppervlakte in ha	Kernen	Raadszetels	FTE	Personeelsleden	Werkgelegenheid
Bolsward	9.800	942	1	13	59	69	4.500
Nijefurd	11.041	28.988	9	15	87,5	113	3.134
Sneek	33.220	3.404	4	23	345	381	14.142
Wûnseradiel	11.859	31.768	27	15	69,2	80	2.450
Wymbritseradiel	16.080	16.274	28	17	100,57	115	4.700

2.1 Gemeente Bolsward

Kerncijfers

inwoners	oppervlakte	kernen	FTE	Personeelsleden
9.800	942	1	59	69

Bolsward is een stedelijke gemeente, gelegen direct aan de A7 en met een nog steeds stijgend aantal inwoners. Bolsward is één van de Friese Elf Steden.

In 2007 is door college en raad een missie voor Bolsward vastgesteld: Bolsward is dé moderne monumentale Hanzestad aan de A-7 die de burgers, bedrijven, scholen en instellingen bij de dienstverlening centraal stelt. Deze missie vormt de basis van alle te ontwikkelen beleidsdoelstellingen.

De ambities van Bolsward zijn vastgelegd in het Ruimtelijk Economisch Ontwikkelingsplan dat is vastgesteld door de raad in 2001 en geactualiseerd in 2007. In het plan komt de samenhang in beleidsambities tot uiting, uiteindelijk resulterend in een uitvoeringsprogramma met concreet benoemde en elkaar versterkende projecten. Het programma loopt tot 2015. Tevens is in 2001 een Structuurvisie vastgesteld waarin het planologische beleid is vastgelegd.

De gemeente Bolsward is vanouds een Hanzestad en kent een rijke historie. Vanuit die historie is er een evidente rol voor Bolsward als hoedster van Kunst en Cultuur. Meerdere gebouwen in Bolsward laten een stukje van die rijke historie zien (Broerekerk, Martinikerk, Stadhuis). Een greep uit de activiteiten die Bolsward zo kenmerken: de Heamieltdagen, Bolletongersdei en de Friese Elfstedenrijwieltocht. Bolsward is door de ligging aan de rijksweg A7 aantrekkelijk voor de vestiging van bedrijven. De afgelopen jaren is het aantal bedrijven (en daarmee het aantal werkzame personen) in de stad aanzienlijk toegenomen. Bolsward heeft de volgende bedrijventerreinen: Wymerts, Industrierrein, Klokslag, De Ward en Marne 1. Momenteel is het nieuwe bedrijventerrein Marne 2 in ontwikkeling. Bovendien is in de afgelopen jaren zo'n 35 hectare bedrijventerrein gerevitaliseerd. In totaal zijn in Bolsward zo'n 300 bedrijven gevestigd. Het woningaantal was op 1 januari 2008 4.354, waarvan 55% koopwoningen en 45% huurwoningen.

De werkgelegenheid bestaat in Bolsward met name uit de sectoren gezondheid en welzijn, de bouwnijverheid, de voedingsmiddelen en de overige dienstverlening.

Uit onderzoek blijkt Bolsward een aantrekkelijk winkelgebied te zijn voor de eigen inwoners, maar ook voor de inwoners in de omliggende gemeenten. Sinds 2000 is het vloeroppervlak winkels met 30% gegroeid. Uit het onderzoek komt naar voren dat de koopkrachtbinding in Bolsward zowel voor de dagelijkse als de niet-dagelijkse boodschappen hoog is. Zo'n 96% van de Bolswarders haalt de

boodschappen in de eigen stad. Tevens vervult Bolsward een verzorgingsfunctie voor de regio.

In Bolsward zijn 4 scholen voor basisonderwijs en één brede scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs waar onderwijs op verschillende niveaus wordt aangeboden (LWOO, VMBO, HAVO en VWO). Voorts kent Bolsward een actief verenigingsleven. Er zijn zo'n 35 sportverenigingen en recreatieve instellingen. Verder beschikt de stad over verschillende voorzieningen zoals een sporthal, een kaatsterrein, een sportveldencomplex, tennisbanen, een ijsbaan en een overdekt zwembad.

Bolsward kent een hoog voorzieningenniveau op het gebied van de zorg. De zorginstellingen hebben een duidelijke regiofunctie. Ook toeristisch/recreatie gezien heeft Bolsward een functie in de regio.

De gemeente Bolsward participeert in verschillende samenwerkingsverbanden in de regio waarin ook de gemeenten Wûnseradiel en Nijefurd in deelnemen. De ISDzwf (intergemeentelijke sociale dienst) en ISZF (ICT) zijn daarvan voorbeelden.

2.2 Gemeente Nijefurd

Kerncijfers

inwoners	oppervlakte	kernen	FTE	Personeelsleden
11.041	28.988	9	87,5	113

De gemeente Nijefurd is ontstaan per 1 januari 1984 door een fusie van vier gemeenten te weten Workum, Stavoren, Hindeloopen en een gedeelte van de gemeente Hemelumer Oldeferd. Nijefurd heeft een sterk gemeenschapsleven in de kernen en hecht dan ook enorme waarde aan goede contacten met het plaatselijk belang. In Nijefurd liggen drie van de elf steden die Fryslân rijk is, te weten: Workum, Hindeloopen en Stavoren. Hemelum, It Heidenskip, Koudum, Laaxum, Molkwerum, Nijhuizum, Skarl en Warns zijn de aanwezige dorpen.

De kwaliteit van de omgeving is zeer bepalend voor het welbevinden van mensen. Om goed op de toekomst voorbereid te zijn, is het van belang om zicht te hebben op de hoofdlijnen van het beleid, verwachte trends op langere termijn en de verdere ontwikkeling. De visie 2015 Nijefurd biedt Nijefurd in kort bestek dit zicht. Thema's van deze visie zijn leefomgeving, wonen, bedrijvigheid, recreatie/toerisme en voorzieningen. In de bestuurlijke paragraaf staat dat Nijefurd streeft naar fusie waardoor de slagkracht ontstaat die voor de langere termijn noodzakelijk is.

Nijefurd is een aantrekkelijke landelijke gemeente met rust, ruimte, fraaie landschappen en aantrekkelijke dorpen en steden. De gemeente kent een grote landschappelijke variatie: van de hoge klifkust aan de zuidzijde tot de uitgestrekte waarden bij Workum.

De lokale bedrijven passen bij het gebied en de mensen en andersom. De lokale economie Nijefurd wordt gedomineerd door een aantal categorieën van economische activiteit: met name handel, het (water-) toerisme en de (water-)recreatie, landbouw en visserij, gezondheids- en welzijnzorg. Nijefurd stimuleert economische activiteiten die bijdragen aan een vitaal recreatief woonmilieu. De gemeente werkt aan voldoende aanbod en profilering van de bedrijventerreinen in de grotere plaatsen. Hierdoor ontstaat een volwaardig en aantrekkelijk totaalaanbod, dat past bij het karakter van Nijefurd.

Publieke voorzieningen zijn niet altijd overeind te houden door de gemeente. Soms komt dat door financiële beperkingen of soms doordat een lagere overheid hier maar beperkte invloed heeft; bijvoorbeeld onderwijs of openbaar vervoer. In Workum, Hindeloopen, Koudum/Molkwerum en Stavoren is overigens een treinstation. Het gebruik van de dorpshuizen wordt door de besturen zo goed mogelijk georganiseerd. De gemeenschapscentra zijn eigendom van de besturen en deze besturen verzorgen zelf de exploitatie. De gemeenschapscentra worden door de gemeente mede op basis van leefbaarheid in de kernen in stand gehouden.

De gemeente wil de belangrijkste sportvoorzieningen concentreren in Workum, Koudum en Stavoren. Workum en Koudum hebben een verzorgende functie voor het totale grondgebied van de gemeente: in principe zijn hier 'alle' voorzieningen (culturele, sociale, welzijn, educatieve, sportieve functies en gezondheidszorg).

De groep ouderen groeit in Nijefurd: in 2015 is deze groep groter en ouder, maar ook zelfstandiger en actiever. 'Fitte vutters' vormen een belangrijke groep voor de toeristische sector, en ook voor de sociale vitaliteit in dorpen en steden.

In Workum is de woonzorgvoorziening Nij Mariënacker gerealiseerd. Ook Koudum heeft een zorgfunctie. Vanuit deze centra worden ouderenvoorzieningen ontwikkeld. Ook worden combinaties verkend van ouderenvoorzieningen, vraag-afhankelijke zorg en senioren-toerisme (door gemeente en ondernemers). Nijefurd heeft 12 basisscholen en 1 school voor het voortgezet onderwijs.

2.3 Gemeente Sneek

Kerncijfers

inwoners	oppervlakte	kernen	FTE	Personeelsleden
33.220	3.404	4	345	381

De gemeente Sneek is een stedelijke gemeente met één van de Friese 11 steden en drie dorpen, met nog steeds een stijgend aantal inwoners.

Koers voor Sneek

In 2002 heeft de gemeenteraad de structuurvisie Koers voor Sneek vastgesteld. Hierin heeft Sneek zijn ambities vastgelegd op ruimtelijk economisch terrein. Sneek wil zich profileren als groeipool in de provincie Fryslân en zijn centrale positie in de regio Zuidwest Fryslân en de A7-zone verder versterken. In de A7-zone Landstad Fryslân wordt sinds 1999 samengewerkt door de provincie Fryslân, de gemeente Sneek en de overige vier A7-gemeenten. Het gezamenlijke beleid heeft tot nu toe geleid tot een versterking van de ruimtelijk economische ontwikkeling van de regio en een toename van de werkgelegenheid. Daarnaast zijn er gezamenlijke projecten uitgevoerd en/of gestart op het gebied van onder meer ruimtelijke kwaliteit, innovatie, marketing en grondbeleid.

Het grootste deel van de werkgelegenheid is gespreid over de sectoren gezondheids- en welzijnzorg, de zakelijke dienstverlening en het onderwijs. Daarnaast is de sector handel en reparatie sterk vertegenwoordigd. De industrie, van oudsher een belangrijke sector voor Sneek, neemt weliswaar af in de afgelopen jaren, maar is toch nog steeds van substantieel belang. De diversiteit van de werkgelegenheid zorgt voor een brede economische basis en relatieve stabiliteit. Een aantal sectoren is relatief sterk vertegenwoordigd vanwege de specifieke kenmerken van Sneek.

De ligging aan het water zorgt voor een sterk ontwikkelde watersportsector en toeristisch-recreatieve sector (samen verantwoordelijk voor ruim 10% van de werkgelegenheid). De twee industriehavens en de ligging aan grootscheeps vaarwater zijn voor veel bedrijven van groot belang voor de aan- en afvoer. De Sneekweek is het grootste zeilevenement op binnenwater van Europa. De geschiedenis van de Sneekweek gaat terug tot 1814, toen de eerste Hardzeildag werd gehouden. Vanaf 1935 organiseerden de twee zeilverenigingen die toen in Sneek actief waren, rond de Hardzeildag verschillende series zeilwedstrijden onder de naam Sneekweek.

Als verzorgingscentrum voor de regio herbergt de stad een groot aantal voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg (Antoniusziekenhuis) en welzijn. Er is een groot aantal financiële instellingen en zakelijke dienstverleners vertegenwoordigd.

De binnenstad van Sneek is bekend vanwege het brede en kwalitatief hoogwaardige winkelaanbod (ongeveer 266 winkels). Geschat wordt dat ongeveer een kwart van de totale werkgelegenheid in de gemeente Sneek zich in de binnenstad bevindt.

Sneek kent een drietal bedrijventerreinen waarop met name handel en industrie is gevestigd.

Opvallend is dat de grafische industrie sterk vertegenwoordigd is. De specifieke plek die de watersportsector inneemt in de Sneker economie blijkt nog eens uit het feit dat deze sector een eigen bedrijventerrein heeft, namelijk 't Ges. Ook een aantal internationale bedrijven hebben vestigingen in de gemeente Sneek, het eerste Japanse bedrijf in Nederland vestigde zich in Sneek.

Het woonplan 2005, met als ondertitel "de reanimatie van de doorstroming" vormt de basis voor de uitvoering van de woningbouwplannen die zijn en worden gerealiseerd. Per 1 januari 2008 waren er totaal 14.664 woningen in Sneek, waarvan meer dan de helft koopwoningen zijn. Naast nieuwbouw kent Sneek in iedere prijsklasse een gevarieerd aanbod van bestaande woningen.

Het aantal woningen is verspreid over de drie dorpen Offingawier, Loënga en Ysbrechtum (circa 360 woningen) en de 17 wijken van de stad Sneek. De gemeente Sneek heeft in de notitie Wijkbeheer in Sneek (van juli 2001) vastgelegd hoe met de wijken wordt omgegaan en hoe daarmee de sociale vernieuwing is opgepakt.

Sneek werkt aan het tot stand komen van vier Brede Scholen. De Brede School is te beschouwen als onderdeel van zijn omgeving: het is een voorziening in de wijk. In de eerste plaats zet de Brede School zich natuurlijk in voor ontwikkelingskansen voor jongeren, maar daarnaast biedt de Brede School ook een ontmoetingsplek en opvang- en ontspanningsruimte voor wijkbewoners.

Cultuur speelt een belangrijke rol in de gemeente Sneek. Gedurende het gehele jaar worden veel culturele activiteiten ontwikkeld. In de periode 2006-2010 werkt de gemeente Sneek in samenwerking met het Centrum voor de Kunsten en de Cultureel Kwartiermaker aan de realisatie van een Cultureel Kwartier in de binnenstad van Sneek. Hier komen muziek, dans, beeldende kunst, theater, kunsteducatie en literatuur samen. Het Cultureel Kwartier Sneek bevindt zich in het historische centrum aan weerszijden van de stadsgracht, in de nabijheid van de Martinikerk en de bibliotheek. Het gaat om een ambitieus plan: de investeringskosten bedragen € 27 miljoen.

Toerisme is een belangrijke en snel in belang toenemende economische sector voor Sneek. Hier liggen grote kansen voor de economische ontwikkeling. Het toeristisch product van Sneek, dat nu nog sterk is georiënteerd op de watersport, dient te worden versterkt. De historische binnenstad vormt daarvoor een uitstekende basis. In de afgelopen jaren is het voorzieningenniveau al stevig opgewaardeerd.

Zo heeft bijv. het Nationaal Modeltreinenmuseum een plek gekregen in het station en is de hotelcapaciteit aanzienlijk uitgebreid, terwijl nieuwe hotelcapaciteit, in verschillende segmenten van de markt, in ontwikkeling is. Bij het Sneekermeer zijn zeer forse investeringen gedaan in het Pottengebied en op het Starteiland, waarmee het gebied nog aantrekkelijker is geworden voor de bezoekers.

Sneek heeft zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin een goed winkelaanbod. Het aantrekkelijke verblijfsklimaat in de autoluwe binnenstad in samenhang met aanwezigheid van veel horeca en winkels nodigt uit tot het brengen van een bezoek. De detailhandel heeft een groot aandeel in de totale werkgelegenheid van Sneek. Sneek heeft een regionale detailhandelsfunctie door de centrale ligging in Zuidwest Fryslân.

Er is vanaf 2005 door de gemeente Sneek veel geïnvesteerd in samenwerking op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning (de WMO). De gemeente Sneek heeft een coördinerende rol voor de Zuidwest Fryslân gemeenten (Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Littenseradiel, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel).

De gemeente Sneek heeft een jumelage met het Japanse Kurobe.

2.4 Gemeente Wûnseradiel

Kerncijfers

inwoners	oppervlakte	kernen	FTE	Personeelsleden
11.859	31.768	27	69.2	80

De gemeente Wûnseradiel is een landelijke gemeente in het Zuidwesten van Fryslân. Een groot deel van de Afsluitdijk hoort tot het grondgebied, net als een strook Waddenzee en een deel van het IJsselmeer.

De gemeente Wûnseradiel grenst aan: Harlingen, Franekeradeel, Littenseradiel, Wymbritseradiel, Bolsward en Nijefurd en in Noord Holland aan de gemeente Wieringen en Wieringermeer.

De gemeente Wûnseradiel bestaat al sinds oudsher (eerst als grietenij Wildinghe) en heeft bij de herindeling in 1984 een klein deel afgestaan aan Wymbritseradiel (het dorp Greonterp).

De gemeente kent 27 dorpen: Allingawier, Arum, Breezanddijk, Burgwerd, Cornwerd, Dedgum, Exmorra, Ferwoude, Gaast, Hartwerd, Hichtum, Hieslum, Idsegahuizum, Kimsward, Kornwerderzand, Lollum, Longerhouw, Makkum, Parrega, Piaam, Pingjum, Schettens, Schraard, Tjerkwerd, Witmarsum, Wons en Zurich.

Makkum is het grootste dorp met ruim 3400 inwoners en Breezanddijk met 4 het kleinste. 24 dorpen tellen minder dan 1000 inwoners.

De bevolkingsomvang is vrij stabiel en blijft dat naar verwachting ook in de toekomst. De bevolkingssamenstelling in Wûnseradiel is verhoudingsgewijs jong en vergelijkbaar met de gemeente Wymbritseradiel.

De gemeente telt ruim 1.040 bedrijfsvestigingen. In de gemeente zijn daarnaast meer dan 350 agrarische bedrijven gevestigd.

Wûnseradiel kent een groot buitengebied, dat voornamelijk agrarisch productiegebied is. Natuurgebieden zijn voornamelijk buitendijks te vinden, in de Waddenzee en het IJsselmeer (Makkumer Noord- en Zuidwaard en de Kooiwaard). De agrarische sector is nog steeds de grootste economische factor, alhoewel het aantal vestigingen terugloopt. Melkveehouderij is op moderne leest geschoeid en krijgt de ruimte voor aanpassing aan veranderende omstandigheden. In het noorden van de gemeente is er akkerbouw van betekenis. Daarnaast neemt het houden van paarden in het buitengebied toe. Vrijkomende boerderijen krijgen een vervolgbestemming in de woonsfeer of als onderkomen voor geschikte bedrijven.

De toeristisch recreatieve sector is eveneens van groot belang en nog steeds in ontwikkeling. Makkum is de grootste trekker daarin als "recreatieontwikkelingskern" met een grote camping (ruim 900 plaatsen), een groot recreatiebungalowpark (met ruim 450 bungalows) en het IJsselmeerstrand in het Holle Poarte-gebied, jachthavens (ruim 1.000 ligplaatsen) en watersportgebonden bedrijvigheid.

Er zijn diverse jachtbouwbedrijven en een scheepswerf voor super jachten gevestigd. Vanuit de haven in Makkum zijn er visserij-activiteiten.

Daarnaast is Makkum als regionaal centrum ook de belangrijkste vestigingsplaats voor veel andere bedrijvigheid (onder meer Koninklijke Tichelaar aardewerkfabriek) en vindt aan de zuidoostkant van het dorp verdere uitbreiding van het bedrijfsterrein plaats.

Er zijn (bescheiden) bedrijventerreinen in Witmarsum en Arum. In de andere dorpen is sprake van passende incidentele bedrijvigheid.

De gemeente bestaat uit veel kleine dorpen met bijbehorend buitengebied. Behoud en stimulering van de leefbaarheid in zeer brede zin in die dorpen is een belangrijke basis van het gemeentelijke beleid. Aan een actieve relatie met dorpsbelangen wordt door het gemeentebestuur veel aandacht besteed in de vorm van regelmatig overleg met besturen van dorpsbelangen, overleg met de bevolking over plannen in de dorpen en via de zgn. klein-leed-procedure en de dorpencoördinator snel afwikkelen van klachten en wensen. Veel dorpen hebben een dorpsvisie gemaakt die als onderlegger wordt gebruikt voor behoud en ontwikkeling van voorzieningen.

Het voorzieningenniveau in de dorpen is op een heel behoorlijk peil. De meeste dorpen hebben een dorpshuis, een sport- of trapveld, in 8 dorpen is een ijsbaan en in 3 dorpen zijn tennisbanen. Er zijn 4 sport/-gymzalen, 1 sporthal en er is een openluchtzwembad. Er zijn 17 basisscholen in de gemeente.

Er is een gemeentelijke structuurvisie in ontwikkeling die zich specifiek richt op de aspecten landbouw, windenergie, wonen, bedrijven, recreëren en landschappelijke inpassing.

De gemeente heeft een aantrekkelijk cultuurlandschap en het zuidelijke deel is aangewezen als onderdeel van het Nationaal Landschap. In de gemeente zijn 7 dorpen aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

2.5 Gemeente Wymbritseradiel

Kerncijfers

inwoners	oppervlakte	kernen	FTE	Personeelsleden
16.080	16.274 ha	28	100,57	115

De basiskwaliteiten van de gemeente worden gevormd door de weidsheid van het landschap, de meren en poelen, vergezichten met witte zeilen (watersport) en het netwerk van dijken en vaarten. Eigenschappen waar men trots op kan zijn. In de 'Takomstfisy Wymbritseradiel' heeft de gemeenteraad bij de vaststelling in 2007 aangegeven in 2020 nog een echte Friese plattelandsgemeenschap met recreatief karakter te willen zijn, inclusief de hiervoor genoemde kernkwaliteiten (ruimte, natuur en rust).

Wymbritseradiel ligt midden in het Friese merengebied. De Hegemer Mar, een deel van het Sleattemer Mar, het westelijke deel van De Kûfurd, de Aldegeaster Brekken, de Grutte Gaastmar, het Sâanmar, de Geau, het Aldhôf, de Wite- en Swarte Brekken zijn omvangrijke meren en poelen die deel uitmaken van de gemeente. Uiteraard van groot belang voor de beroeps- en recreatievaart en activiteiten als zwemmen en vissen. Het merengebied telt een groot aantal gebieden met specifieke natuurwaarden. Voor de Wite- en Swarte Brekken en de Aldegeaster Brekken en omgeving - inclusief de aangrenzende meren en plassen van omliggende gemeenten - worden binnenkort in het kader van Natura 2000 de beheerplannen opgesteld. De natuur- en landschapswaarden dragen in belangrijke mate bij aan de aantrekkelijkheid van 'Nationaal Landschap' Zuidwest Fryslân.

De gemeente staat ook voor een vitaal platteland. Het gemeentelijk beleid is er sterk op gericht dat de sociale gemeenschap in de kernen levend en betekenisvol is voor haar inwoners. Specifieke aandacht is er voor de beschermde stad- en dorpsgezichten van 6 kernen en de vele (rijks)monumenten. De Friese taal, als de drager van de Friese cultuur, staat hoog in het vaandel. Vanaf 1988 is een actief beleid gevoerd de Friese cultuur en de taal actief te versterken.

De grondslag voor de sociale cohesie in de gemeente ligt in de ontmoeting van mensen, in het verenigingsleven, in de (buurt)winkel, in het dorps huis/mfc en in de school. De gemeente faciliteert daarom een scala aan voorzieningen om de leefbaarheid in stand te houden. Het voorzieningen niveau in de dorpen is op een heel behoorlijk peil. De gemeente heeft 27 dorpen en 1 stad. Hier zijn 5 multifunctionele centra en 12 dorps huizen gevestigd. Daarnaast zijn er 17 basisscholen, waarvan er twee zijn ondergebracht in een multifunctioneel centrum (mfc). In deze mfc's zijn voorzieningen voor sport, peuters, cultuur, buitenschoolse opvang, vrije tijd etc. ondergebracht. In totaal zijn er 11 peuterspeelzalen en 5 jeugdhonken. De bibliotheekvoorziening wordt in de vorm van uitleenpunten in de dorpen ondergebracht. De meeste dorpen hebben sportveld(en) of een trapveld, speeltuin(en), jeu de boules banen, kaatsveld etc.. Daarnaast zijn er diverse strandvoorzieningen.

Tevens staan de communicatie met de verenigingen voor stads- en dorpsbelangen hoog in het vaandel, het vrijwilligersbeleid en het dorpshuizenbeleid. De gemeente streeft naar een zeer toegankelijke dienstverlening voor burgers en bedrijven.

De gemeente kent een jonge bevolkingsopbouw, zowel ten opzichte van provinciale als landelijke cijfers. Procentueel kent Wymbritseradiel het laagst aantal ouderen van de gehele provincie. Na Terschelling, Littenseradiel en Gaasterlân-Sleat kent de gemeente het laagste werkloosheidspercentage van Fryslân.

De gemeente telt in totaal ruim 1000 bedrijfsvestigingen. Naast de zakelijke dienstverlening, de landbouw en de toeristisch-recreatieve sector zijn de industrie en de bouwnijverheid belangrijke werkgelegenheidssectoren in de gemeente met een werkgelegenheidsgroei van 5,1%. De uitgifte van bedrijfsterreinen is in Wymbritseradiel de afgelopen jaren naar verhouding omvangrijk geweest. Met name in de watersportkernen Heeg en Woudsend zijn de laatste jaren een aanzienlijk aantal watersportgebonden bedrijven gevestigd.

Er vinden circa 500.000 toeristische overnachtingen per jaar plaats in de gemeente. Het aandeel van de overnachtingen is in Wymbritseradiel circa 5% van het totaal in de gehele provincie en bijna 20% van het gehele Friese Merengebied. Opvallend is dat de categorie overnachtingen in groepsaccommodaties, jachthavens en bootverhuur (maar ook op de camperterreinen en in recreatiebungalows) goed is voor meer dan een tiende deel van het totaal aantal overnachtingen in Fryslân. Als bij herindeling de vijf beoogde partners samengaan zal, zeker op het gebied van recreatie & toerisme, het effect op de werkgelegenheid en de aantrekkelijkheid voor onze gasten toenemen.

Vanuit de keuze voor het behoud van het huidige niveau van de totale werkgelegenheid in de gemeente, zoals in de 'Takomstfisy Wymbritseradiel' is verwoord, is het streven om een verwachte terugloop in de landbouw te compenseren met een groei van arbeidsplaatsen in de recreatiesector. In de laatste drie jaar is daar, door onder andere investeringsimpulsen en majeure investeringen binnen het Friese Merenproject, een flinke slag gemaakt.

De gemeente Wymbritseradiel heeft een jumelage met het Poolse Körnik.

3. Het voortraject in de gemeenten **(Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel)**

3.1 Gemeente Bolsward

In de raadsvergadering van 19 september 2006 is door de gemeenteraad een stappenplan vastgesteld om te komen tot een visie over de bestuurlijke toekomst van Bolsward. Op 14 november 2006 heeft de inhoudelijke aftrap van het visietraject plaatsgevonden.

In een oriënterende werkvergadering van de gemeenteraad, het college en het managementteam is met name nagegaan welke elementen in ogenschouw moeten worden genomen bij het beoordelen en versterken van de gemeentelijke bestuurskracht.

Vervolgens zijn zgn. rondetafelgesprekken gehouden. Om een goed beeld te kunnen vormen van bestaande meningen en gevoelens werd een indeling gemaakt naar drie doelgroepen die de gehele Bolswardse gemeenschap omvat. Vertegenwoordigers namens verenigingen en instellingen, ondernemers en inwoners.

Deze rondetafelgesprekken zijn gehouden op respectievelijk 16, 23 en 25 januari 2007.

Op basis van dit voorgaande traject heeft de raad op 12 juni 2007 het visiedocument "Bolsward, stad, maar geen vesting" vastgesteld en besloten tot "herindeling op termijn". De raad heeft in het visiedocument twee doelstellingen genoemd die er aan moeten bijdragen om de maatstaf "kwaliteit" te kunnen waarborgen en daarmee het bestuurlijk vermogen te versterken:

- * de gemeente moet het vermogen hebben om de wensen en behoeftes van burgers, instellingen en bedrijven op doelmatige en doeltreffende wijze te realiseren;
- * de gemeente moet het vermogen hebben het lokaal bestuur dicht bij de 'klanten' (burgers, instellingen/verenigingen en bedrijven) te brengen door hen optimale invloed op en betrokkenheid bij het bestuur te geven.

Vervolgens is in de raad van 18 september 2007 besloten mee te doen aan de opdracht om in de gemeenten in Zuidwest Fryslân een SWOT-analyse te laten uitvoeren.

In de vergadering van het presidium van 20 september 2007 is daarna afgesproken dat Bolsward na de resultaten van de SWOT-analyse zijn eigen vervolgtraject zou uitzetten. Op 26 november 2007 is de SWOT-analyse bekendgemaakt. In deze analyse zijn de bestaande samenwerkingsverbanden tussen de gemeenten in Zuidwest Fryslân op een rijtje gezet. In het onderzoek zijn de gemeenten in de Zuidwesthoek geschetst aan de hand van aspecten als economie en werkgelegenheid, woon-werkrelaties, stad en platteland en een financiële analyse. Daarnaast is er onderzocht welke fusievarianten mogelijk zijn.

Het presidium heeft op 24 januari 2008 het Stappenplan Toekomst Bolsward opgesteld. De hoofdlijnen in dit Stappenplan waren:

- * Een interactieve bijeenkomst op 11 maart met inwoners, vertegenwoordigers van verenigingen en stichtingen en ondernemers.
- * Een besluitvormende raad waarin een voorkeur voor een herindelingsvariant wordt uitgesproken.

Tijdens de bijeenkomst van 11 maart 2008 zijn de volgende vier vragen voorgelegd:

- * Wat verwacht u als burger van de nieuwe gemeente?
- * Wat moet de nieuwe gemeente tot stand brengen?
- * Welke gemeenten zijn volgens u geschikte fusiepartners?
- * Welke fusievarianten hebben uw voorkeur?

Daarnaast hebben de fracties specifiek nog gevraagd of men wilde nadenken over de grootte van de nieuwe gemeente en over de vraag welke aan welke begrenzing daarbij gedacht moest worden (gemeentegrenzen of andere grenzen?).

Op 1 april 2008 heeft de raad op basis van zijn eerder gedane uitspraken over de (bestuurlijke) toekomst, en gelet op de door de inwoners, de vertegenwoordigers van verenigingen en stichtingen en de ondernemers aangedragen randvoorwaarden en verwachtingen het volgende besluit genomen:

"Als voorkeur uit te spreken de herindelingsvariant met de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Wûnseradiel, Harlingen en Littenseradiel. Daarbij behoeven de huidige gemeentegrenzen niet als preconditione te gelden. In geval de onderhandelingen niet tot een bevredigend resultaat leiden dan kunnen overige Zuidwesthoekgemeenten een rol spelen. Het college meldt de bevindingen aan een commissie uit de raad, te weten het huidige presidium."

De voorkeursvariant van de gemeente Bolsward kon gezien de reacties van de betreffende gemeenten op onvoldoende steun rekenen.

In juli 2008 werd door zes gemeenten (Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel) besloten tot het aanstellen van een informateur om te onderzoeken welke fusievariant kon rekenen op het meeste draagvlak. Het rapport van de informateur werd op 22 september 2008 bekendgemaakt. Nadat opnieuw aan de inwoners, verenigingen en instellingen en ondernemers gevraagd was zich uit te spreken, heeft de raad op 28 oktober 2008 unaniem besloten dat er sprake is van een stevig bestuurlijk draagvlak om een nieuwe gemeente te vormen uit Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wymbritseradiel en Wûnseradiel.

3.2 Gemeente Nijefurd

Historie Nijefurd:

De gemeente Nijefurd is ontstaan per 1 januari 1984 door een fusie van vier gemeenten. De gemeente Workum, de gemeente Stavoren, de gemeente Hindeloopen en een gedeelte van de gemeente Hemelumer Oldeferd gingen samen. Nijefurd betekent letterlijk "nieuw rechtsgebied." De gemeente is 28.988 hectare groot en heeft zo'n 11.000 inwoners. Ook in 2008 is de discussie over herindeling/fusie in Zuidwest Fryslân flink gaande. Onderstaande schetst het traject van deze discussie in Nijefurd en de genomen besluiten hierover.

Juni 2003: Burgerenquête, Right Marktonderzoek:

Right Marktonderzoek heeft in opdracht van de gemeente een telefonische enquête afgenomen onder 150 inwoners. Het onderzoek moest inzicht geven in bestuurlijke prestatievelden. 65% bleek (zeer) tevreden over de gemeente als dienstverlener. Het minst tevreden was men over de democratie binnen de gemeente; 45% van de inwoners was hierover ontevreden. De gemeente kreeg als ontwikkelaar van beleid van de inwoners het rapportcijfer 6,3. Voor toezichthouder, handhaver en democratie ontving de gemeente een 6,1. Geen van de prestatievelden scoorden een 7 of meer, wat onderzoekstechnisch gemiddeld als 'goed' wordt gezien.

September 2003: Zelfevaluatie bestuurskwaliteit, provincie Fryslân:

De provincie Fryslân hield een onderzoek naar de bestuurskwaliteit van de Friese gemeenten. De gemeenten keken daarbij naar de huidige prestaties, sterke punten en de verbeterpunten in de organisatie. Gebleken is dat Nijefurd op veel gebieden goed presteert, maar dat er daarnaast tal van gebieden zijn waar verbetering noodzakelijk is. Die verbeteringen kunnen voor een deel in eigen huis worden doorgevoerd. Voor andere onderdelen is samenwerking met andere gemeenten dé manier om de kwaliteit en continuïteit te waarborgen of te verbeteren. De gemeente Nijefurd was zich daarbij bewust dat de vele vormen van samenwerking op den duur kan leiden tot een fusie van meerdere gemeenten.

April 2005: Visie 2015, gemeente Nijefurd:

Een visie die kijkt naar het jaar 2015, dat klinkt ver weg! Nijefurd vond echter dat de gemeente zich goed moet voorbereiden op de toekomst. De kwaliteit van onze omgeving is zeer bepalend voor het imago van onze gemeente als geheel. Geïnspireerd door de vele gesprekken die daarvoor met de inwoners zijn gevoerd is de Visie 2015 tot stand gekomen. In totaal hebben ongeveer 200 inwoners hun bijdrage hieraan geleverd. De bestuurlijke visie werd ook opgenomen. Uit de Zelfevaluatie bleek dat samenwerking nodig was. Hoewel met samenwerkingsverbanden goede resultaten geboekt kunnen worden, vond Nijefurd dat er grenzen zijn aan het aangaan van samenwerkingsverbanden. In de visie staat dat Nijefurd streeft naar fusie van gemeenten waardoor de slagkracht ontstaat die voor de langere termijn noodzakelijk is.

April 2007: In gesprek met onze inwoners:
Het gemeentebestuur wil de kwaliteit van onze dienstverlening hoog houden. De gemeenteraad besloot daarom dat intergemeentelijke samenwerking op termijn kan leiden tot bestuurlijke samenwerking/fusie van tenminste de 4 gemeenten Wymbritseradiel, Sneek, Gaasterlân-Sleat en Nijefurd. Deze visie over intergemeentelijke samenwerking, het waarom en hoe heeft de raad in april 2007 via 4 informatieavonden aan de inwoners gepresenteerd. Een aparte sessie werd gehouden met de plaatselijk belangen en de ondernemers.

Oktober 2007: Raad besluit voortvarend te streven naar fusie:
Voorafgaand aan het raadsbesluit hebben de plaatselijke belangen het commissievoorstel en de nota 'Een duurzame landelijke gemeente' toegezonden gekregen. Hierbij zat het verslag van de informatieavonden met de inwoners. De gemeenteraad van Nijefurd nam op 9 oktober 2007 het belangrijke besluit om met voortvarendheid te streven naar een fusie. De "partner" keuze wordt vastgesteld nadat de resultaten van een SWOT-analyse beschikbaar zijn die de analyse omvat van de clusters van gemeenten: Nijefurd, Wymbritseradiel, Sneek, Gaasterlân-Sleat, Bolsward en Wûnseradiel of delen van Wûnseradiel (rond 92.000 inwoners) en Nijefurd, Gaasterlân-Sleat, Bolsward en Wûnseradiel of delen van Wûnseradiel (rond 42.000 inwoners).

November 2007: SWOT-analyse, OBMC consulting:
Onder meer ter uitvoering van bovengenoemd besluit is door de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Littenseradiel, Sneek, Wûnseradiel en Nijefurd aan OBMC Consulting B.V. opdracht verstrekt om een SWOT-analyse uit te voeren.

April 2008: Nijefurd heeft officieel 'ja' gezegd tegen een fusie met de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Sneek, (delen van) Wûnseradiel en Wymbritseradiel:
De uitkomsten van het rapport zijn voorgelegd aan onze inwoners via een informatieavond op 16 januari 2008. Op dinsdag 5 februari besprak de raadscommissie de uitkomst van deze informatieavond en de SWOT-analyse. Aan de commissie is voorgesteld om te kiezen voor een fusie per 1 januari 2011 met de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Sneek, (delen van) Wûnseradiel en Wymbritseradiel.
De dorpsbelangen hielden discussieavonden met belangstellenden. Op 1 april 2008 heeft Nijefurd officieel 'ja' gezegd voor een fusie met de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Sneek, (delen van) Wûnseradiel en Wymbritseradiel. Op dinsdagavond 1 april 2008 is met tien stemmen voor (CDA, VVD en PvdA) en vijf stemmen tegen de gemeenteraad akkoord gegaan met het voornemen een Zuidwesthoekgemeente te vormen van circa 92.000 inwoners. GroenLinks, FNP en CU wezen het voorstel af. Zij gaven de voorkeur aan een kleinschaliger plattelandsvariant.

Oktober 2008: Nijefurd stemt in met principebesluit Herindeling:
In de raadsvergadering van dinsdag 28 oktober 2008 is het principebesluit Herindeling genomen. De raad van de gemeente Nijefurd onderschrijft dat er sprake is van een stevig bestuurlijk draagvlak om een nieuwe gemeente te vormen uit Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel. Het CDA, PvdA en VVD stemden voor het besluit, de FNP en ChristenUnie stemden tegen. Dit betekent dat er 10 stemmen voor waren en 3 tegen. Daarnaast is besloten het traject te starten dat is gericht op herindeling van deze gemeenten.

3.3 Gemeente Sneek

Ondanks de zeer goede positie heeft de gemeente Sneek besloten met het oog op de toekomstige ontwikkelingen de positie in de Zuidwesthoek te onderzoeken. Mede daarom heeft de gemeenteraad van Sneek op 19 september 2006 aan de hand van een discussienotitie van het college een aantal besluiten genomen over de intergemeentelijke samenwerking in Zuidwest Fryslân. De raad heeft daarbij in meerderheid aangegeven dat zij van mening is dat op termijn moet worden gestreefd naar fusie tussen de gemeenten Sneek, Wymbritseradiel, Nijefurd en Gaasterlân-Sleat. Op deze wijze wordt er een krachtige gemeente gevormd met ongeveer 70.000 inwoners op basis van een goede mix van stad en platteland, handel en industrie. Het gebied van deze gemeente heeft een evenwichtige geografische structuur en gezamenlijk economische belangen. Daarbij is aangegeven dat er eerst een analyse dient te worden gemaakt van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen (SWOT) alvorens nadere stappen worden gezet.

In juli 2007 heeft de raad van Sneek de uitvoering van het SWOT-onderzoek nader ingevuld door daartoe een motie aan te nemen waarin onder andere aan het college van Sneek verzocht is om in contact te treden met de colleges van de acht Zuidwesthoekgemeenten om te kijken of er op korte termijn tot een gezamenlijke opdrachtverlening aan een onafhankelijke onderzoeker kan worden gekomen. Uiteindelijk hebben 6 van de 8 Zuidwesthoekgemeenten het bureau OBMC opdracht gegeven om het onderzoek uit te voeren, wat geleid heeft tot een rapportage eind november 2007. De gemeente Wymbritseradiel had al opdracht gegeven aan Deloitte voor het uitvoeren van een onderzoek. De gemeente Lemsterland had aangegeven (voorlopig) niet te willen deelnemen aan de herindelingsdiscussie.

In deze analyse zijn de bestaande samenwerkingsverbanden tussen de gemeenten in Zuidwest Fryslân op een rijtje gezet. In het onderzoek zijn de gemeenten in Zuidwest Fryslân geschetst aan de hand van aspecten als economie en werkgelegenheid, woon-werkrelaties, stad en platteland en een financiële analyse. Daarnaast is er onderzocht welke fusievarianten mogelijk zijn.

Het onderzoeksrapport van OBMC bevat de eindconclusie dat één krachtig bestuur in de vorm van een fusie van 8 gemeenten wordt voorgestaan. Daarbij wordt aangegeven dat, indien rekening wordt gehouden met de positie van Lemsterland, een fusie van 7 gemeenten het meest voor de hand liggend is.

De gemeenteraad van Sneek heeft in januari 2008 een tweetal informatie- en discussieavonden georganiseerd, onder de naam 'Sneker Rondsjes'. Op maandag 21 januari 2008 is een avond georganiseerd waarbij met name ondernemers, vertegenwoordigers van bedrijfsleven en instellingen waren uitgenodigd. Woensdag 23 januari 2008 werden inwoners en vertegenwoordigers van verenigingen bijgepraat en geïnformeerd over de ideeën die er zijn over samenwerken en fuseren. Tijdens de bijeenkomsten is de SWOT-rapportage toegelicht en konden vragen worden gesteld over de inhoud en betekenis van de rapportage.

De bijeenkomsten zijn gehouden in de stad Sneek onder voorzitterschap van een onafhankelijke externe partij.

De bijeenkomsten zijn door ruim 170 personen bezocht. Bij de eerste bijeenkomst (ondernemers en instellingen) waren dat ongeveer 80 bezoekers en bij de tweede bijeenkomst (inwoners en verenigingen) waren dat ongeveer 90 aanwezigen. De bijeenkomsten hebben een groot aantal reacties opgeleverd.

In de bijeenkomsten heeft de meerderheid zich uitgesproken heeft voor fusie van Sneek met andere Zuidwesthoekgemeenten. Een groot deel was voorstander van een fusie van 4 gemeenten (Sneek, Nijefurd, Gaasterlân-Sleat en Wymbritseradiel) een ander deel zou gelet op de toekomst een grotere fusie voorstaan (inclusief Wûnseradiel, Littenseradiel, Bolsward en Lemsterland).

Aandachtspunten voor het vervolg die zijn meegegeven aan de gemeenteraad in beide bijeenkomsten waren met name:

- het blijven informeren van de burger over het proces,
- het betrekken van de burgers bij het proces,
- het bewaken van de voortgang van het proces,
- het handhaven van het goede voorzieningen en dienstenniveau van de gemeente Sneek tijdens en na het proces en
- het stellen van kaders over kosten en (toekomstige) belastingtarieven.

Naast deze externe bijeenkomsten zijn uiteraard ook informatiebijeenkomsten gehouden voor het personeel. Deze bijeenkomsten werden door alle betrokkenen positief beoordeeld.

Aan de hand van het een discussienotie van het college, het OBMC-rapport en de 'Sneker Rondsjes' heeft de raad in april 2008 besloten om te kiezen voor een fusie van minimaal 4 gemeenten zoals aangegeven in september 2006, te weten Sneek, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd en Wymbritseradiel, waarbij participatie van (delen van) Wûnseradiel en Bolsward en eventueel Littenseradiel tevens een mogelijkheid is. Deze fusie zou moeten ingaan per 1 januari 2011.

Naast de gemeente Sneek heeft het merendeel van de gemeenten in de Zuidwesthoek zich in de eerste helft van dit jaar uitgesproken over herindeling. De raden die gesproken hebben over herindeling hanteren allen de datum van 1 januari 2011 als ingangsdatum van de herindeling. Daarbij is een aantal verschillende varianten benoemd. De gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel hebben daarop in juli 2008 een informateur aangetrokken voor dit fusieproces in Zuidwest Fryslân. Zijn opdracht was om de herindelingvarianten in beeld te brengen, die kunnen rekenen op een zo groot mogelijk draagvlak.

Deze informateur heeft in september 2008 geconcludeerd dat een fusie tussen de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel kan rekenen op een stevig draagvlak waarbij sprake is van een duurzame vergroting van de bestuurskracht. Aansluiting van de gemeente Gaasterlân-Sleat bij deze fusie was daarbij een mogelijke aanvulling.

Nadat de gemeente Gaasterlân-Sleat op 14 oktober 2008 besloten had om niet aan te sluiten bij de vijf gemeenten is een gezamenlijk principebesluit door de vijf gemeenten afgerond. Dit gezamenlijk principebesluit is door de meerderheid van de gemeenteraad van Sneek vastgesteld in haar vergadering van dinsdag 28 oktober 2008. Het principebesluit tot herindeling werd aangenomen met 3 stemmen tegen (de SP-fractie).

3.4 Gemeente Wûnseradiel

De (nieuwe) raad heeft in maart 2006 zijn eigen Raadsagenda 2006 – 2010 vastgesteld. Eén van de speerpunten was "het voeren van een discussie over de bestuurlijke toekomst". Partijen hebben aangegeven nauw betrokken te willen zijn bij de discussie met betrekking tot de samenwerking in de Zuidwesthoek van Fryslân. De raad heeft daarbij uitgesproken een nadrukkelijke rol te willen spelen bij het uitzetten van de koers. Daarmee heeft de raad in het gehele proces duidelijk de regierol aan zich gehouden.

Op maandag 9 oktober 2006 heeft de raad deze discussie gevoerd in een openbare raadsvergadering, waarbij een vijftal criteria is opgesteld dat dienst moet doen als leidraad voor de vervolgdiscussie. De vastgestelde criteria zijn vervolgens door een werkgroep vanuit de raad, bestaande uit één vertegenwoordiger per fractie, ondersteund door de griffier, uitgewerkt tot een opdracht aan het college. De raad heeft in zijn vergadering van 18 december 2006 de opdracht aan het college vastgesteld. Voor de formulering van de opdracht; zie bijlage.

De werkgroep heeft op 26 mei 2007 de resultaten van de door de raad aan het college gegeven opdracht ontvangen en deze op 29 mei 2007 besproken. Daarbij is het vervolgproces voor de discussie over bestuurlijke samenwerking c.q. herindeling in kaart gebracht.

De opdracht is vertaald in de volgende rapporten:

- 'De oprijlaan naar.....'. Het decor in de discussie over bestuurlijke samenwerking.
- 'Notitie samenhang'.

Op respectievelijk 18 en 25 juni 2007 heeft de raad op basis van vorengevoemde rapporten een discussie gevoerd t.a.v. de vraag "Samenwerken of Herindelen".

Op 25 juni 2007 heeft de raad een voorlopig standpunt ingenomen: Herindelen. Voorts is het college opdracht gegeven een interactief traject met de burgers voor te bereiden. De werkgroep fungeert hierbij als klankbordgroep.

In de periode van september 2007 tot en met december 2007 is (onder externe begeleiding) het project "Wûnseradiel Weryndieling" uitgevoerd. Dit project bestond in hoofdlijnen uit de volgende elementen:

- a. Huis-aan-huis Nieuwsbrief Wûnseradiel Weryndieling met informatie over het project;
- b. Aparte site "Wûnseradiel Weryndieling";
- c. Enquête;
- d. 7 gespreksavonden verspreid door de gemeente met inwoners, verenigingen en bedrijven.

In de raad van september 2007 is besloten mee te doen aan de opdracht om in de Zuidwesthoekgemeenten een SWOT-analyse te laten uitvoeren. Op 26 november 2007 is deze SWOT-analyse bekendgemaakt. In deze analyse zijn de bestaande samenwerkingsverbanden tussen de gemeenten in de Zuidwesthoek op een rijtje gezet. In het onderzoek zijn de gemeenten in de Zuidwesthoek geschetst aan de hand van aspecten als economie en werkgelegenheid, woon-werkrelaties, stad en platteland en een financiële analyse. Daarnaast is er onderzocht welke fusievarianten mogelijk zijn.

De resultaten van "Wûnseradiel Weryndieling" zijn op 4 februari 2008 in de raadsbrede commissie besproken. Aan deze discussie lagen onder meer de volgende rapporten ten grondslag:

- De eindrapportage van het project "Wûnseradiel Weryndieling".
- De SWOT-analyse.
- Rapportages van de individuele andere gemeenten uit de regio.

Op 3 maart 2008 heeft de raad vervolgens een besluit genomen.

Dit besluit hield in:

1. Niet blijven inzetten op samenwerken, maar kiezen voor samengaan met meerdere gemeenten in de omgeving.
2. Uit te spreken de gemeente niet te willen splitsen.
3. Als streefdatum voor fusie te bepalen 1 januari 2011.
4. Als voorkeursrichting qua fusiepartners te gaan voor de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Sneek en Wymbritseradiel.
5. Het college op te dragen de door de meerderheid van de gemeenteraad onder punt 4 gekozen fusievariant te bespreken met de in die variant genoemde beoogde partners en samen met hen te komen tot een herindelingsontwerp als bedoeld in de Wet Arhi, waarover de gemeenteraden een besluit tot een herindelingsadvies kunnen nemen.
6. Terugkoppeling naar de burgers te organiseren van het proces tot nu toe en de gemaakte keuze.

In juni 2008 is (als uitvoering van punt 6 van het besluit van 3 maart 2008) de tweede Nieuwsbrief Wûnseradiel Weryndieling verspreid onder alle inwoners van de gemeente, waarin het besluit van de raad van 3 maart 2008 is uitgelegd.

In juli 2008 werd door zes gemeenten (Bolsward, Gaasterlan-Sleat, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel) besloten tot het aanstellen van een informateur om te onderzoeken welke fusievariant kon rekenen op het grootste draagvlak. Het rapport van de informateur werd op 22 september 2008 bekendgemaakt. Vervolgens heeft de raad op 28 oktober 2008 besloten het advies van de informateur (fusie van de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel) over te nemen, met 5 stemmen tegen (2 van de FNP, 2 van het CDA en 1 van de PvdA).

3.5 Gemeente Wymbritseradiel

In de raadsagenda 2006 -2010 is ten aanzien van de bestuurskracht o.a. het volgende bepaald:

1. "Ons beleid zal zijn het versterken van de bestuurskracht door binnen de kring van de 8 Zuidwesthoekgemeenten te komen tot bestuurlijke en ambtelijke samenwerking.
Gemeentelijke herindeling is geen optie. Wij zetten ons er voor in om dat te voorkomen.
2. Onderzoeken, nodig voor de uitvoering van het gestelde onder 1, worden door de gemeente zelf bekostigd. Het college bevordert het aangaan van een convenant met Gedeputeerde Staten met betrekking tot een bestuurlijke schaalvergroting niet."

Uit de vorenstaande redactie blijkt dat de intentie van de raad m.b.t. de zittingsperiode ten aanzien van een herindeling een heel duidelijke was, te weten wel versterking van de samenwerking, maar geen herindeling. De gemeenteraad reageerde hiermee op het in 2005 uitgebrachte rapport "Het Blauwe Hart" en de stellingname van de gemeente Sneek. In maart 2006, direct na de raadsverkiezingen, liet het college van burgemeester en wethouders van die gemeente weten, dat de samenwerking tussen de (8) gemeenten op korte termijn tot resultaat moest leiden. En dat, als zulks niet het geval is, dat college niet uitsluit, dat bij Gedeputeerde Staten van Fryslân een herindeling wordt bepleit. In de reactie van het college is aangegeven, dat het college voorstander is van samenwerking, maar dat gemeentelijke herindeling een brug te ver is.

De Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) heeft toen gekozen voor het instrument van zelfevaluatie. Voor de uitvoering van dat instrument kon een keuze worden gemaakt uit verschillende varianten. De lichtste variant was een interne zelfevaluatie. De zwaarste om bij de evaluatie ook de externe maatschappelijke groeperingen te betrekken. Onze gemeente koos voor de zwaarste variant. De uitkomsten van de zelfevaluatie, welke plaatsvond op initiatief van de Vereniging van Friese Gemeenten, waren voor onze gemeente positief. Dat werd door Gedeputeerde Staten bevestigd, vooral ook omdat onze gemeente voor een positieve opstelling ten aanzien van gemeentelijke samenwerking koos. Daarbij werd toen vooral gedacht aan ambtelijke samenwerking.

Tot het eerste kwartaal van 2005 was onze samenwerking er een met de gemeente Sneek. In de loop van de tussen liggende tijd kwam echter ook de gemeente Sneek tot de conclusie dat ook zij niet meer alle taken naar behoren kon uitvoeren en dat het daarom wenselijk was te kiezen voor verbreding van de samenwerking. Deze constatering werd mede ingegeven door de eerdergenoemde samenwerking tussen de gemeenten Lemsterland, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Wûnseradiel, Bolsward en Littenseradiel. Van een samenwerking met die gemeenten op de terreinen ITC en sociale zaken kwam het toen nog niet. Onze gemeente koos toen nog voor samenwerking met Sneek op het terrein van sociale zaken. M.b.t. tot ICT waren er ook plannen met de gemeente Sneek, maar tot een uitvoering is het niet gekomen.

In mei 2006 wordt de gemeenteraad van onze gemeente door het college uitvoerig geïnformeerd over de gemeentelijke samenwerking en de verwachtingen ten aanzien van die samenwerking door andere gemeenten. Aan de gemeenteraad werd door het college ruimte gevraagd voor een ambtelijke samenwerking in de vorm van gemeenschappelijke afdelingen en/of diensten. Tevens werd toen de raad voorgesteld om bij de bevolking te informeren naar haar opvattingen ten aanzien van samenwerking en/of herindeling. Aan beide voorstellen werd door de raad het fiat gehecht.

Na een actieve voorbereiding met de gemeenteraad werden in de maanden januari/ februari 2007 met de bevolking gesprekken (Petearen) aangegaan ten aanzien van de vraag wat de bevolking wil. Bij die gesprekken werd de gemeente geadviseerd door een extern bureau. De uitvoering was in handen van het college. De gemeenteraad fungeerde hierbij als een soort forum. Raadsleden fungeerden als gespreksleiders bij de tafelgesprekken. De Wymbritseradielster bevolking (meer dan 800 personen) heeft ruimschoots gebruik gemaakt van de mogelijkheid om mee te spreken over de toekomst van de gemeente. Uit de bijeenkomsten kon de conclusie worden getrokken dat een deel van de deelnemers uitsprak te voelen voor een herindeling op korte termijn, een deel voor samenwerking met op termijn als uitkomst herindeling en een deel wees herindeling af, maar niet de bestuurlijke-ambtelijke samenwerking.

Deze uitkomsten waren voor de gemeenteraad in haar vergadering van 9 mei 2007 aanleiding aan het college opdracht te geven een extern bureau opdracht te werven voor een vervolg onderzoek.

Na een selectieprocedure werd dat onderzoek aan Deloitte gegund. Met Deloitte werd overeengekomen dat voor 1 oktober 2007 het onderzoek zou zijn afgerond. Het onderzoek van Deloitte leidt tot de conclusie dat gelet op een veelheid van argumenten een zelfstandige bestuurstoekomst voor onze gemeente niet een goede optie is. Volgens de onderzoeker is de beste variant te kiezen voor een samengaan van de 7 Zuidwesthoekgemeenten (Lemsterland had al aangegeven niet mee te doen). Tussenliggende varianten sluit de onderzoeker niet uit.

Aan de bevolking was tijdens de gesprekken (Petearen) in januari/ februari 2007 toegezegd, dat de resultaten van de gesprekken naar haar terug worden gekoppeld. In de maanden oktober/ november 2007 is dat gebeurd aan de hand van het onderzoeksrapport van Deloitte. De deelname aan deze tweede ronde gesprekken (Petearen) was lager dan de 1ste ronde, maar de uitkomst was een heel duidelijke. In overgrote meerderheid is de bevolking de mening toegedaan dat een herindeling een reële optie is. Ten aanzien van de te kiezen variant koos ca. 40% voor de variant van de 4 gemeenten en circa 60% voor de varianten van 6 á 7 gemeenten.

In de raadsvergadering van 19 februari 2008 bevestigt de gemeenteraad in overgrote meerderheid dat de weg van gemeentelijke herindeling moet worden bewandeld. Na de uitspraken van de andere 7 gemeenten heeft dit medio 2008 samen met andere gemeenteraden geleid tot een opdracht aan informateur Bruins Slot om onderzoek te doen naar de omvang en haalbaarheid van een herindeling.

De conclusie van de informateur dat dit haalbaar is tussen de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek en Wûnseradiel en onze gemeente is door de raad, met uitzondering van de fractie van de FNP, onderschreven in haar vergadering van 28 oktober 2008 de door de vaststelling van een principebesluit herindeling met bijlagen.

4. Motieven voor herindeling en keuze voor de vorming van een nieuwe gemeente "Súdwest Fryslân", bestaande uit de huidige gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel

4.1. Motieven voor herindeling

4.1.1. Geschiedenis

De bestuurlijke inrichting van het land wordt vormgegeven door een grondwettelijk verankerde hoofdstructuur van rijk, provincies en gemeenten. Deze hoofdstructuur is uniform en territoriaal bepaald. In de geschiedenis is gebleken, dat deze hoofdstructuur buitengewoon sterk is. Zij bleek steeds weer in staat ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen op te vangen en te beantwoorden. Dat is ook zichtbaar bij de ontwikkeling van het aantal gemeenten. In 1851, het jaar van de gemeentewet, bedroeg het aantal gemeenten nog 1.209. In 2008 bedraagt het aantal gemeenten 443. Dit terwijl het aantal inwoners van ons land voortdurend groeide. Gemeenten bleken en blijken te klein om adequaat te kunnen reageren op de maatschappelijke schaalvergroting, het toenemend takenpakket als gevolg van decentralisatie, de behoefte aan specialisatie, de noodzaak om als bestuur een effectieve mede- of tegenspeler te zijn en het gewijzigde verwachtingspatroon van de burger. Ook het inspelen op en voldoen aan de toenemende Europese regelgeving vereist een andere schaal.

Binnen en naast de hoofdstructuur van gemeenten, provincies en gemeenten kunnen ook hulpstructuren worden gebruikt. Vanuit het perspectief van het lokaal bestuur is intergemeentelijke samenwerking een hulpstructuur waarvan veelvuldig gebruik is gemaakt. Zo veelvuldig dat enerzijds sprake is van teveel "bestuurlijke drukte" en anderzijds het gevoel is ontstaan er niet meer zelf over te gaan, waardoor een gebrek aan democratische legitimatie is ontstaan.

4.1.2. Recente ontwikkelingen

De afgelopen jaren is volop gedebatteerd en nagedacht over de taakverdeling tussen de overheden in het algemeen en de verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur in het bijzonder.

In het voorjaar van 2005 presenteerde de VNG-commissie Gemeentelijke Dienstverlening (Commissie Jorritsma) haar rapport "Publieke dienstverlening, professionele gemeenten". Dat rapport stelt dat in 2015 gemeenten de poort tot alle publieke dienstverlening moeten zijn.

De VNG-Commissie Gemeentewet en Grondwet (Commissie Van Aartsen) benadrukte de rol van de gemeente en pleit voor kanteling van de staat: wat lokaal kan moet lokaal.

Deze commissie pleit tevens voor afschaffing van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De algemene ledenvergadering van de VNG heeft dit rapport op 10 september 2007 vastgesteld.

Het coalitieakkoord tussen de huidige regeringsfracties kondigt decentralisatie van taken en bevoegdheden aan. Deze ideeën zijn verder uitgewerkt in het Bestuursakkoord rijk en gemeenten "Samen aan de slag": het bestuur moet zo dicht mogelijk bij de burger worden neergelegd. Decentralisatie van taken is dus het devies.

In het rapport "Vertrouwen en verantwoord" voorstellen voor decentralisatie en bestuurskracht, is de maatschappelijke context van de gemeente in een globaliserende samenleving geschetst. Burgers profiteren van alle mogelijkheden die een kleiner wordende samenleving biedt, maar hebben tegelijkertijd behoefte om deel te blijven uitmaken van kleine en overzichtelijke verbanden. Van alle overheden zijn het eerst en vooral de gemeenten die aan deze behoefte tegemoet kunnen komen. De gemeente bestaat in de eerste plaats uit de gemeenschappen die de gemeenten vormen.

De gemeente vormt het eerste aanspreekpunt dat maatschappelijke vraagstukken signaleert, benoemt en, samen met anderen, zoekt naar oplossingen. De positie van de gemeente is afgelopen jaren sterk veranderd. Uiteraard heeft ze nog een normatieve taak te vervullen bij de handhaving van wet- en regelgeving, maar daar waar het gaat om de beïnvloeding van de samenleving is ze al lang niet meer de enige speler. De gemeente is onderdeel geworden van een netwerk waarin bedrijven, middenveldorganisaties en maatschappelijke ondernemingen zoals woningcorporaties, zorginstellingen, en onderwijsinstellingen evenveel noten op hun zang hebben. In die constellatie kan een gemeente niet meer eenvoudig beleid maken in het vertrouwen dat de voorgenomen maatregelen ook automatisch effect sorteren. Ze moet rekening houden met andere actoren met hun eigen agenda en belangen. Faciliteren, stimuleren en regisseren vormen daarbij sleutelwoorden.

Dat vraagt om sterke gemeenten die hun blik vooral richten op de aanpak van belangrijke maatschappelijke vraagstukken.

4.1.3. Regionale context

De discussie over versterking van de bestuurskracht van de Friese gemeenten is niet nieuw. In april 2002 heeft de ledenvergadering van de Vereniging Friese Gemeenten (VFG) uitgesproken, dat er problemen rondom de bestuurskracht van het Friese lokaal bestuur zijn waar te nemen en dat deze in kaart moeten worden gebracht. Het provinciaal bestuur werd uitgenodigd de regie van dit proces ter hand te nemen en om in overleg met het VFG-bestuur normen en criteria voor de toetsing van de lokale bestuurskracht te ontwikkelen.

De zelfevaluaties van de Friese gemeenten hebben in de loop van 2003 plaatsgevonden. Gedeputeerde Staten van Fryslân hebben op 13 augustus 2004 het rapport "Project versterking bestuurlijke organisatie-Rapportage en Vooruitblik" aan Provinciale Staten van Fryslân aangeboden.

De waarde van het rapport was, dat de gemeenten met elkaar over de bestuurskracht gingen praten en zich afvroegen op welke wijze deze bestuurskracht kon worden verbeterd.

Ook binnen de acht gemeenten in Zuidwest Fryslân is deze discussie gevoerd.

In hoofdstuk 3 zijn de individuele voortrajecten van de vijf Zuidwesthoekgemeenten geschetst. Daarin zijn op basis van diverse rapportages afwegingen van de individuele gemeenten in beeld gebracht. Die afwegingen vonden wel plaats in het kader van de regio. Immers de samenhang van het gebied en daarmee de samenhang bij het oplossen van gemeenschappelijke opgaven, vormde daarbij de uitdaging.

Vanuit verschillende invalshoeken is de bestuurskracht zowel ambtelijk als bestuurlijk bekeken. Deze invalshoeken waren:

- kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie
- beperking gemeenschappelijke regelingen / samenwerkingsverbanden
- landelijke ontwikkelingen (decentralisatie van beleid)
- wens om beleid te harmoniseren
- draagvlak voor voorzieningen
- gewenste synergie-effecten

Dit leidde tot de conclusie, dat samenwerking in de regio de bestuurskracht zal versterken.

Eind 2007 is een op verzoek van de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Littenseradiel, Sneek en Wûnseradiel uitgebracht rapport verschenen onder de titel "Een kleurrijk perspectief voor Zuidwest Fryslân": een verkenning naar herindeling " (zie bijlage). De opdracht was om een zogenaamde SWOT-analyse uit te voeren met als doel inzicht te verkrijgen met welke gemeenten een optimale match van lokaal-bestuurlijke verantwoordelijkheid en maatschappelijke samenhang bereikt kan worden. In oktober 2007 verscheen het rapport "Van Samenwerken naar samengaan" een onderzoek in opdracht van de gemeenteraad van Wymbritseradiel naar herindelingsmogelijkheden van deze gemeente.

Uit deze en andere rapporten kunnen een aantal conclusies getrokken worden over de samenhang van dit gebied.

De algemene conclusie kan zijn, dat sprake is van een voor Nederlandse begrippen uniek homogeen gebied. Een gebied met een rijke historie, zes van de elf Friese steden en vele kernen met een bloeiend verenigingsleven, dat door het water en het groen, de dorpen en de steden, recreatie en toerisme, de economie, een sterke agrarische sector, de voorzieningen en de infrastructuur, met elkaar verweven en verbonden is.

Een gebied waarin de gemeenten knelpunten ervaren in het in continuïteit kunnen garanderen van een goede dienstverlening aan burgers die is ingebed in een structuur waarbij sprake is van voldoende democratisch gehalte.

Een gebied waarin kansen liggen om ontwikkelingen te bewerkstelligen op het gebied van werkgelegenheid, woningbouw-opgaven, toerisme en recreatie of het handhaven van de landschappelijke waarden. Om die kansen optimaal te kunnen benutten is een grotere bestuurlijke schaal randvoorwaarde.

Meer specifiek kan die samenhang als volgt geduid worden:

Iedere gemeente in Zuidwest Fryslân heeft een sterke samenhang met de centrumkernen binnen dit gebied: Bolsward en Sneek. De concentratie van voorzieningen en instellingen in deze kernen is groot. De oriëntatie is veelal ingegeven als gevolg van fysieke ligging alsmede historische relaties. Wûnseradiel heeft daarnaast een oriëntatie op Harlingen en Franeker.

Water is een bindend element in de lokale economie. Niet alleen is dit bepalend voor de ontwikkeling van toerisme en recreatie. In Zuidwest Fryslân bevindt zich een groot aantal bedrijven dat zich richt op scheepsbouw of hieraan gerelateerde bedrijven.

Naast het merengebied kennen de gemeenten een stuk kustlijn van IJsselmeer en Waddenzee. Dit gebied biedt de kans om zich te positioneren als dé plek voor watertoerisme in Fryslân, Nederland en Europa.

In het rapport "Lila en de planologie van de contramal" wordt een perspectief geschetst voor de ontwikkeling van het Noorden van het land. Dat perspectief gaat ten volle op voor de Zuidwesthoek en sluit aan bij hetgeen hiervoor als kans is geschetst. In feite gaat het om de regionale kans die is gelegen in de combinatie van stedelijke, landelijke en op waterrijkdom gebaseerde planologische ontwikkeling. Op de schaal van de Zuidwesthoek zien we dat mal en contramal in stad en platteland en water en land een gebiedseigen invulling krijgen. "Stad" en "platteland", "water" en "land" hebben elkaar nodig om die regionale opgave waar te kunnen maken en daarvoor is één sterk bestuur nodig om dat nog beter of nog meer te doen, zonder in versnippering de weg kwijt te raken.

Dat leidt tot de slotsom dat gelet op de sterke samenhang in cultuur, historie, natuur, toerisme, industrie en de agrarische sector de vijf gemeenten in Zuidwest Fryslân met recht kunnen worden gekenschetst als een robuust regionaal geheel.

Daarbij is de samenhang gekoppeld aan de nu al aanwezige visies op integraal kernenbeleid bij de individuele gemeenten, meer dan voldoende aanwezig om de gewenste ambities en kwaliteit in de nieuwe gemeente met 80.000 inwoners te kunnen waarborgen.

Het vorenstaande leidde medio 2008 bij de gemeenteraden van Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel tot de belangrijkste conclusie of een herbevestiging van een eerdere conclusie, dat herindeling noodzakelijk was en kansen biedt.

4.2. Keuze voor de vorming van een nieuwe gemeente bestaande uit de huidige gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel

4.2.1. Opdracht informateur

Op 8 juli 2008 is een opdracht opgesteld voor een aan te wijzen informateur herindeling Zuidwest Fryslân.

De opdracht had een breed karakter en was gericht op het realiseren van een herindeling per 1 januari 2011, die leidt tot duurzame vergroting van de bestuurskracht in Zuidwest Fryslân.

De informateur diende daarbij verkennend werk te verrichten en gehoord de betrokken gemeenten, de overige Zuidwesthoek-gemeenten Lemsterland en Littenseradiel, de buurgemeenten Harlingen en Skarsterlân en de provincie Fryslân, de herindelingsvarianten in beeld te brengen die kunnen rekenen op een zo'n breed mogelijk draagvlak.

De kaders van de opdracht werden bepaald door de in dit verband genomen raadsbesluiten.

4.2.2. Rapportage en conclusies informateur

Op 22 september 2008 heeft de informateur het eindadvies uitgebracht getiteld "Een gemeente uit één stuk". In de beschouwingen rond het vormen van een grotere gemeente zijn onder meer betrokken:

- een economische en ruimtelijke, alsmede sociaal-culturele samenhang
- een beheersbare afstand tussen burgers en bestuur
- een evenwichtige verhouding tussen stad en platteland
- een robuust kleine kernenbeleid met behoud van eigen identiteit
- een gezonde financiële positie.

Het rapport is bij de bijlagen opgenomen.

Tijdens de informatie-opdracht is geconstateerd dat Gaasterlân-Sleat een onzekere factor is gaan vormen voor de vijf andere Zuidwesthoek-gemeenten, die in feite een voorkeursvariant bleken te delen. De informateur heeft met de streefdatum van 1 januari 2011 voor een fusie als uitgangspunt, geadviseerd Gaasterlân-Sleat niet meer te betrekken bij het vervolgtraject indien door deze gemeente in oktober 2008 niet voor die specifieke variant gekozen wordt. Het draagvlak van de andere vijf zou er immers door verzwakken en het vervolgtraject daarmee compliceren.

Het advies resulteert in een herindelingsvariant die op een stevig draagvlak mag rekenen en de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel omvat. De nieuwe gemeente "Súdwest Fryslân" omvat ruim 80.000 inwoners en 69 dorpen en steden.

De datum van 1 januari 2011 wordt met dit draagvlak als alleszins haalbaar geacht.

De nieuwe gemeente kan naar haar bevolking slagvaardig beleid ontwikkelen en maatwerk leveren, zij is herkenbaar als representant van een samenhangend gebied met een geweldige potentie en zij zal een gerespecteerde partner zijn van de andere overheden.

4.2.3. Raadsbesluiten

Op 28 oktober 2008 hebben de raden van de vijf gemeenten onderschreven, dat er sprake is van een stevig bestuurlijk draagvlak om een nieuwe gemeente te vormen uit Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel en met in achtneming van de Wet algemene regels herindeling een traject te starten, dat is gericht op herindeling van deze gemeenten per 1 januari 2011.

De gemeenteraad van Gaasterlân-Sleat heeft op 14 oktober 2008 al besloten niet mee te doen aan het voorgenomen fusieproces van de vijf gemeenten in Zuidwest Fryslân.

5. FINANCIËLE ASPECTEN

In de rapporten "Een kleurrijk perspectief voor Zuidwest Fryslân: een verkenning naar herindeling" en "Van samenwerken naar samengaan" zijn de financiële aspecten nadrukkelijk onderzocht.

Gelet op deze analyses, inclusief de analyse van de tarieven en mede gelet op de meest recente begrotingen 2009 zijn geen onoverkomelijke financiële knelpunten te verwachten. Ten aanzien van de woonlasten is de conclusie, dat de totale woonlasten per gemeente redelijk vergelijkbaar zijn. De verschillen zijn niet extreem en dat biedt alle mogelijkheid om harmonisatie van belastingen en tarieven zonder majeure ingrepen te realiseren.

De te maken keuzes door het nieuwe gemeentebestuur zullen uiteindelijk bepalend zijn voor de financiële positie.

Overigens is de financiële staat van de onderscheiden gemeenten geen argument om wel of niet tot herindeling te besluiten.

Ondanks bovenstaande conclusie ten aanzien van het financieel perspectief, past hierbij een kanttekening. Via de algemene uitkering ontvangt elke gemeente een vast bedrag voor uitgaven die gemeenten hebben, ongeacht de omvang van de gemeente en taakuitvoering. De consequentie van deze herindeling is, dat de nieuwe gemeente in plaats van vijf keer nog slechts eenmaal het vast bedrag ontvangt. Daarbovenop komt nog het wegvallen van een vast bedrag voor buitenwater. Dit alles betekent structureel bijna € 1,5 miljoen minder voor de vaste uitgaven en ongeveer € 365 duizend, omdat de gemeente nog maar één keer de maximale uitkering voor buitenwater kent.

Om dit proces de nodige financiële armslag te geven, ontvangt de nieuwe gemeente weliswaar gedurende 4 jaar een incidentele compensatie (maatstaf herindeling), maar de korting zoals hiervoor geschetst voelde als een boete op het besluit wat eigenlijk een premie zou verdienen.

Op instigatie van de VNG heeft de Staatssecretaris in 2008 besloten om de incidentele compensatie per 1 januari 2009 te verhogen. Voor de gemeente "Súdwest Fryslân"(werknaam) betekent dit, dat de bijdrage van in totaal circa 14,2 miljoen euro naar ruim 18,4 miljoen euro verhoogd wordt.

6. TOETSING AAN BELEIDSKADER GEMEENTELIJKE HERINDELING

In de Wet Arhi zijn de procedureregels opgenomen die in acht genomen dienen te worden bij initiatieven tot herindeling.

Inhoudelijke toetsing van initiatieven tot herindeling vindt plaats aan het door de Ministerraad vastgestelde "Beleidskader gemeentelijke herindeling". In dit beleidskader zijn een zestal criteria opgenomen, waaraan bij de afweging of en hoe op basis van herindelingsadviezen wetgeving in voorbereiding wordt genomen, wordt getoetst. Deze criteria zijn in belangrijke mate richtinggevend, maar niet absoluut. De praktijk leert, dat in concrete situaties verschillende criteria onderling kunnen conflicteren of dat de toepassing van één criterium bij de betrokken gemeenten tot uiteenlopende conclusies kan leiden. Dan zal dus een afweging moeten worden gemaakt tussen die criteria, respectievelijk tussen de belangen van de betrokken gemeenten.

De criteria zijn:

1. *Draagvlak*
2. *Bestuurskracht*
3. *Duurzaamheid*
4. *Interne samenhang van de nieuwe gemeente*
5. *Regionale samenhang en evenwicht*
6. *Planologische ruimtebehoefte*

Toetsing van het voornemen van de gemeenteraden van Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel aan deze criteria leidt tot de volgende afweging.

1. Draagvlak

Het kabinet hecht een groot belang aan een sterk draagvlak onder de bevolking voor herindelingsvoorstellen. Dit is allereerst gelegen in de democratische legitimatie van de voorstellen. Bovendien is een breed draagvlak een belangrijke voorwaarde voor de nieuwe gemeente om een goede start te maken.

Ten aanzien van het criterium draagvlak dient in de besluitvorming van de vijf gemeenten onderscheid gemaakt te worden in de vaststelling van nut en noodzaak van gemeentelijke herindeling en de besluitvorming en beschouwingen rond het vormen van een grotere gemeente.

1.1. Nut en noodzaak van de gemeentelijke herindeling

De op provinciaal niveau ingezette discussie over bestuurskracht leidde ertoe dat de acht gemeenten in de Zuidwesthoek van Fryslân (Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Littenseradiel, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel) zich op de bestuurlijke toekomst hebben beraden waar het gaat om de zelfstandigheid van de gemeenten. De gemeenten hebben zich beraden op intensivering van de samenwerking, die kan uitmonden in fusie van gemeenten in dit gebied. Zes gemeenten (dit zijn de hiervoor genoemde met uitzondering van Lemsterland en Wymbritseradiel) wilden de uitkomsten van een SWOT-analyse gebruiken om een besluit op het gebied tot samenwerking te onderbouwen.

In het rapport "Een kleurrijk perspectief voor Zuidwest Fryslân: een verkenning naar herindeling" (zie bijlage) is de conclusie getrokken, dat er, zowel van binnen als van buiten uit geredeneerd, een uitdaging ligt om herindeling nader te bezien. De gemeente Wymbritseradiel heeft een onderzoek naar herindelingsmogelijkheden laten verrichten. In het rapport "Van Samenwerken naar samengaan" (zie bijlage) is een aantal voorkeursvarianten benoemd.

In hoofdstuk 3 is aangegeven hoe de vijf betrokken gemeenten met deze conclusies op maat van de eigen gemeente gesneden, burgers bedrijven en instellingen hebben betrokken bij deze conclusies. Nut en noodzaak van gemeentelijke herindeling werd in dit proces nadrukkelijk erkend en onderschreven.

De vijf gemeenten hebben in de eerste helft van 2008 nut en noodzaak van herindeling vastgesteld en daarbij voorkeursvarianten aangedragen. Ook de gemeente Gaasterlân-Sleat deelde deze visie.

1.2. Draagvlak voor fusie vijf gemeenten

Op 8 juli 2008 is besloten een informateur te benoemen. De informateur ontving een brede opdracht die was gericht op het realiseren van een herindeling op 1 januari 2011, die leidt tot duurzame vergroting van de bestuurskracht in Zuidwest Fryslân.

De informateur verricht daarbij verkennend werk en brengt gehoord de betrokken gemeenten, de overige Zuidwesthoekgemeenten Lemsterland en Littenseradiel, de buurgemeenten Harlingen en Skarsterlân en de provincie Fryslân, de herindelingsvarianten in beeld die kunnen rekenen op een zo groot mogelijk draagvlak. De kaders van de opdracht van de informateur werden bepaald door de genomen besluiten van de zes gemeenteraden.

Op 22 september 2008 heeft de informateur het eindadvies getiteld "Een gemeente uit één stuk" uitgebracht (zie bijlage). De conclusie van de informateur is, dat een fusie tussen de gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel kan rekenen op stevig draagvlak waarbij sprake is van een duurzame vergroting van de bestuurskracht.

De vijf gemeenteraden hebben op 28 oktober 2008 onderschreven, dat er sprake is van een stevig bestuurlijk draagvlak om een nieuwe gemeente te vormen uit Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel en met inachtneming van de Wet algemene regels herindeling een traject te starten dat is gericht op herindeling van deze gemeenten per 1 januari 2011.

2. Bestuurskracht

De nieuwe gemeente dient over het draagvlak te beschikken om voldoende bestuurskracht te ontwikkelen. Deze bestuurskracht zal zich vertalen in de bestuurlijke en in de ambtelijke organisatie van de gemeente, die voldoende krachtig is en in staat is om de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden goed uit te oefenen.

Daarbij gaat het om het adequaat kunnen uitvoeren van bestaande en toekomstige taken, het samen met provincie en rijk en andere (maatschappelijke) partners realiseren van ontwikkelingsperspectieven voor Zuidwest Fryslân, alsmede het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening naar de burger, bedrijven en instellingen.

Met een omvang van ruim 80.000 inwoners wordt het mogelijk een deskundig en op deze taken berekende robuuste ambtelijke organisatie op te bouwen. Het bestuur van deze gemeente zal een professionele, gewaardeerde en stevige partner zijn van mede-overheden.

Gelet op de landelijke ontwikkelingen, waarbij gemeenten niet alleen als "eerste" overheid gaan functioneren, maar ook meer taken gaan krijgen, is deze nieuwe gemeente beter in staat deze taken zelf op te pakken in plaats van onder te brengen bij gemeenschappelijke regelingen. Dat komt de democratische legitimiteit ten goede en daar waar intergemeentelijke samenwerking op enkele terreinen nodig zal blijven, is de nieuwe gemeenteraad beter toegerust om het gewenste beleid te formuleren. Gemeenschappelijke regelingen zijn hulpstructuren voor de uitvoering van taken. Het gewenste beleid dient lokaal te worden vastgesteld.

De gemeenten in Zuidwest Fryslân zijn, sinds de herindeling van 1984, er zeer wel in geslaagd zijn, door een op maat gesneden kernenbeleid, draagvlak te creëren bij de bevolking in hun kernen. Ook de bevolking heeft zich, in bijvoorbeeld verenigingen van dorpsbelang, tot gelijkwaardige gesprekspartner van de gemeentebesturen ontwikkeld. Daarbij komen, naast voor de burger belangrijke zaken uit zijn directe leefomgeving, ook voor de kern en de gemeente van belang zijnde beleids-thema's aan de orde. Zoals hiervoor geschetst was nut en noodzaak van gemeentelijke herindeling een dergelijk thema.

Indien de gemeente de poort tot alle publieke dienstverlening moet worden (rapport commissie Jorritsma: Publieke dienstverlening, professionele gemeenten) zal de bestuurlijke en ambtelijke organisatie op een grotere schaal moeten worden georganiseerd. De nieuwe gemeente biedt nadrukkelijk perspectief op die ontwikkeling in te spelen en de (digitale) dienstverlening te verbeteren. De positieve ervaringen met de wijze waarop sinds 1984, de inwoners van de heringedeelde gemeenten worden bediend, geven aan dat dienstverlening op de menselijke maat toegesneden, mogelijk blijft.

3. Duurzaamheid

Bij toetsing aan dit criterium, is het van belang dat de voorgestelde nieuwe gemeente goed is toegerust voor een langere periode. Voorkomen moet worden, dat de nieuwe gemeente binnen afzienbare termijn wederom bij een herindeling wordt betrokken.

De nieuwe gemeente kent met ongeveer 80.000 inwoners en een voor de nieuwe schaal toegerust ambtelijk apparaat een zodanige robuustheid, dat kan worden geconcludeerd, dat voor langere periode, de gemeente in staat is, naast de huidige taken, ook de op de gemeenten afkomende taken in het kader van onder meer de toenemende decentralisatie naar behoren te kunnen uitvoeren. Dat is landelijk onderzocht en bewezen.

Het blijvend evenwicht tussen meer verstedelijkt gebied en platteland, waarborgt ook de bestuurlijke aandacht voor de authentieke kleine kernen binnen de nieuwe gemeente.

Bij de nieuwe schaal zal samenwerking met andere gemeenten noodzakelijk blijven. Verwezen wordt naar hetgeen hierover bij "bestuurskracht" is vermeld. Maar door de nieuwe schaal worden de belangen van het gebied eenduidig behartigd.

4. Interne samenhang van de nieuwe gemeente

Bij toetsing aan dit criterium is het van betekenis, dat de nieuwe gemeente een logische interne samenhang kent, die identiteit geeft aan de nieuwe eenheid.

In hoofdstuk 4.1.3. is de regionale samenhang en daarmee ook de interne samenhang van de nieuwe gemeente geschetst. Platteland en stad hebben elkaar nodig en door de eeuwen heen nodig gehad, zowel wat betreft de voorzieningen als wat betreft economie en wonen. Het water is leidend voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme en de daaraan gerelateerde werkgelegenheid.

De nieuwe gemeente biedt het perspectief die samenhang nog beter te kunnen benutten en de toekomst van de leefgemeenschappen van de 69 dorpen en steden goed te blijven faciliteren.

5. Regionale samenhang en evenwicht

Bij dit criterium wordt beoordeeld of door de vorming van de nieuwe gemeente goede regionale verhoudingen ontstaan, respectievelijk dat voorkomen wordt, dat die verhoudingen minder worden. Door de vorming van een nieuwe gemeente mogen buurgemeenten niet in een beklemde positie geraken, waardoor het toekomstperspectief van deze gemeenten ongunstig wordt beïnvloed.

In het licht van de discussie over bestuurskracht in Fryslân vinden in de gehele provincie discussies plaats over nut en noodzaak van samenwerking en fusie. Het is niet aan de gemeenteraden van de vijf gemeenten om een uitspraak te doen over een blauwdruk voor Fryslân. Een ding is zeker: schaalvergroting van de huidige gemeenten zal noodzakelijk blijken. In dat licht zullen goede regionale verhoudingen ontstaan. De andere Zuidwesthoekgemeenten hebben hun te respecteren keuze gemaakt, maar door de fusie van de vijf gemeenten ontstaat geen onoverkomelijke of onaanvaardbare "restproblematiek" voor de andere nabuurgemeenten in dit deel van Fryslân. Aan de randen van de nieuwe gemeente ontstaan, gelet op het kaartbeeld, geen gemeenten die geografisch gezien in een beklemde positie geraken.

6. Planologische ruimtebehoefte

Bij dit criterium is aan de orde of het voorstel tot herindeling zijn oorsprong heeft in de noodzakelijke beantwoording van ruimtelijke knelpunten. In dit gebied is geen sprake van knelpunten zoals hiervoor bedoeld.

Conclusie

Samenvattend kan worden gesteld, dat het fusievoornemen voldoet aan de, van toepassing zijnde, criteria van het beleidskader gemeentelijke herindeling.

7. RELATIE MET PROVINCIAAL BELEID

In het provinciale Koersdocument staat met betrekking tot de versterking van de lokale bestuurskracht de volgende passage opgenomen:

“Als gemeenten niet in staat zijn alle opgedragen taken zelfstandig uit te voeren en/of tekort schieten in hun taken en verantwoordelijkheden kan samenwerking met andere gemeenten behulpzaam zijn. Daarnaast kan samenwerking in algemene zin bijdragen tot een grotere efficiency. Wij zijn van mening dat een gemeentelijke herindeling alleen aan de orde kan zijn als gemeenten en bevolking dit zelf willen...”.

Uit het Koersdocument volgt dat het College van Gedeputeerde Staten ten aanzien van de versterking van de gemeentelijke bestuurskracht een ‘van-onder-op’-benadering hanteert. Daar waar op basis van een dergelijk traject wordt gekoerst op bestuurlijke opschaling wil het College van Gedeputeerde Staten een faciliterende rol spelen, onder de voorwaarde dat voor deze opschaling lokaal draagvlak bestaat.

Ten aanzien van het proces van versterking van de lokale bestuurskwaliteit heeft het College van Gedeputeerde Staten het uitgangspunt dat het voor een goede dienstverlening aan de burger noodzakelijk is dat de gemeenten in voldoende mate beschikken over enerzijds voldoende slagkracht en anderzijds organische samenhang. Onder die voorwaarden kunnen gemeenten in staat geacht worden hun beleidstaken zelfstandig vorm te geven én sturing te geven aan de uitvoering ervan. Het College van Gedeputeerde Staten heeft primair aandacht voor het mede oplossen van de kwetsbaarheidsproblematiek in die gebieden waar dit zich het meest urgent manifesteert.

Dit uitgangspunt sluit aan op de beleidslijn die in de notitie “Friese gemeenten samen sterk” (juli 2006) is uitgezet. In deze notitie is aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten, in samenhang met de uitkomsten van de gemeentelijke zelfevaluaties van 2003, met de gemeentebesturen gebiedsgericht clustersgewijs in overleg wil treden om per gebied tot een wezenlijke versterking van de lokale bestuurskracht te komen. Het College van Gedeputeerde Staten heeft hierbij zoveel mogelijk aangeknoopt bij initiatieven vanuit de gemeenten zelf. Dit heeft in de Zuidwesthoek geleid tot periodieke bestuurlijke overleggen met de gemeenten Bolsward, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Littenseradiel, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel.

De inzet van zowel de gemeenten als van het College van Gedeputeerde Staten bij deze overleggen is het verminderen van bestuurlijke en organisatorische kwetsbaarheid en het waarborgen dat gemeenten in staat zijn tot zelfstandige beleidsontwikkeling, en reële verantwoordelijkheid kunnen dragen voor de beleidsuitvoering. Lokale herkenbaarheid en ruimtelijk-economische samenhang staan voorop.

Het College van Gedeputeerde Staten heeft Zuidwest Fryslân altijd als een samenhangend cluster gezien, waarbij in de gesprekken het uitgangspunt is geweest om binnen het verband van dit cluster een oplossing op maat tot stand te brengen. Naar het oordeel van het College van Gedeputeerde Staten vormt Zuidwest Fryslân een ruimtelijk en economisch samenhangend gebied. Dit vormt het maatschappelijk cement voor een nieuw bestuurlijk verband. De maatschappelijke samenhang binnen het gebied brengt met zich mee dat er goede voorwaarden aanwezig zijn voor betrokkenheid van de bevolking en het maatschappelijk veld bij de bestuurlijke en beleidsinhoudelijke ontwikkelingen in het gebied. Daarmee kan worden bereikt dat het gezamenlijk bestuurlijk traject wordt ondersteund door een voldoende mate van sociaal-maatschappelijke cohesie.

8. UITDAGINGEN EN AMBITIES NIEUWE GEMEENTE

8.1. Dienstverlening

Met de stap, die de vijf Zuidwesthoekgemeenten zelfbewust gezet hebben, is gekozen voor een duurzame oplossing. Een schaal ook waar aantoonbaar sprake is van een zodanige omvang dat van kwetsbaarheid van het ambtelijk apparaat geen sprake meer is. Zelfs de huidige gemeente Sneek ondervindt op sommige onderdelen, dat er sprake is van een te kwetsbaar ambtelijk apparaat. Met een omvang van zo'n 80.000 inwoners wordt het mogelijk een deskundig en op de taken berekende ambtelijke organisatie op te bouwen. Dat leren de ervaringen in de praktijk. De nieuwe organisatie dient meer te zijn dan de som der delen. In dat verband dient de organisatie een kwaliteitslag te maken en dienen medewerkers die competenties te hebben c.q. te krijgen om die slag mogelijk te maken. De dienstverlening aan de burger, het bedrijfsleven en de verenigingen en instellingen vergt op de nieuwe schaal en grote omvang van het gebied grote aandacht. Aan de ene kant biedt de snelle ontwikkeling van de digitale snelweg optimale mogelijkheden voor de ultieme decentrale dienstverlening, namelijk thuis. Aan de andere kant blijven fysieke contacten met de gemeente nodig. Juist voor de zwakkere in de samenleving zal de digitale snelweg niet leiden tot oplossing van zijn problemen. Daarvoor zal het nodig zijn een sluitend en vooral herkenbaar lokaal netwerk in te richten met andere partners die zich bezig houden met zorg, wonen, werk en welzijn. De organisatie zal nadrukkelijk dorpsgericht dienen te zijn.

De omvang van het gebied en het aantal kernen en het uitgangspunt dat de gemeente herkenbaar en bereikbaar blijft voor een ieder, vergt een organisatiestructuur op maat. Maar nog belangrijker is, dat de ambtelijke en bestuurlijke cultuur in woord en daad op de dorpen gericht is. De contacten met de verenigingen die de belangen van de dorpen behartigen, spelen daarbij een cruciale rol. Ervaringen vanuit de vijf gemeenten en van elders in het land kunnen daarbij als voorbeeld dienen.

Op deze schaal moet het mogelijk zijn een goed en uitgebalanceerd dienstverleningsconcept te ontwikkelen. De massa van de nieuwe gemeente moet het mogelijk maken om de daarvoor benodigde investeringen op tafel te leggen.

8.2. Gericht op de leefgemeenschappen en de burgers

Van essentieel belang blijft in deze gemeente, met 69 grotere en kleinere dorpen en steden, dat er tussen de burger en bestuur, alsmede tussen burger en ambtelijk apparaat korte lijnen blijven bestaan. Ook empathie binnen bestuur en ambtelijk apparaat voor verschillen in cultuur tussen stad en platteland is van groot belang.

Elke leefgemeenschap, dorp of stad, heeft recht op zijn eigen identiteit en moet daarin gerespecteerd worden. Een herindeling verandert niets aan die identiteit. De nieuwe gemeente zal, gelet op de omvang, moeten kunnen laten zien, dat zij in staat is vraagstukken omtrent de leefbaarheid in de dorpen en steden samen met mede overheden, maatschappelijke partners en bedrijfsleven op te lossen.

8.3. Vermindering gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden

Specifieke aandacht verdienen de talrijke gemeenschappelijke regelingen. Na de herindeling zal samenwerking in gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden nodig blijven, maar het aantal moet door de fusie teruggebracht kunnen worden. In ieder geval zal het aantal niet verder uitgebreid behoeven te worden in verband met de vele taken die op de gemeente afkomen. In de huidige situatie wordt ervaren dat er minder sprake is van democratische legitimiteit. In de nieuwe gemeente moeten het bestuur en de politiek "er weer over gaan" en verantwoording af kunnen leggen aan de bevolking.

De voorbereiding daarvan wordt in de komende periode ter hand genomen, om de vruchten daarvan zo snel mogelijk te kunnen plukken.

8.4. Oppakken kansen

De gemeente "Súdwest Fryslân" heeft met het uitnutten van de combinatie (waterrijke) woonlandschappen, een aantrekkelijk recreatief toeristisch potentieel en zorgmogelijkheden (en gebaseerd op ruimtelijke kwaliteiten) een uitstekende uitgangspositie om tot verdere ontwikkeling te komen ten behoeve van de werkgelegenheid en het blijven bieden van een goede leefomgeving voor de inwoners.

De ruimtelijke en economische samenhang past daarmee op het lila-concept(zie hoofdstuk 4) stad en platteland, water en land hebben elkaar nodig om die opgave waar te maken.

8.5. Ontwikkelen visie

Het gebied van de nieuwe gemeente is een gebied met een geweldige potentie. Door de bestuurlijke samenhang die nu ontstaat kunnen ontwikkelingen nog beter worden opgepakt. Enkele voorbeelden daarvan zijn in dit herindelingsadvies gegeven, maar een herindelingsadvies leent zich niet voor het opstellen van een visie op het nieuwe gebied.

Daarvoor is het tijdsbestek ook te kort. Bij het opstellen van een visie dient niet alleen de rol van de raden geborgd te worden. Ook de bevolking, de instellingen, verenigingen en ondernemingen behoren hun rol daarbij te hebben. Dat dient een interactief proces met alle actoren te zijn. De burgers kunnen daarbij bijvoorbeeld in een vorm van een burgerpanel betrokken worden. In het plan van aanpak zullen hiervoor concrete voorstellen worden gedaan. Overeenkomstig de conclusie van informateur Bruins Slot zal in die visie een economische en ruimtelijke, alsmede sociaal-culturele samenhang, gericht op een evenwichtige verhouding tussen stad en platteland en een robuust kernenbeleid worden betrokken. Aan de raden van de vijf gemeenten zal, na vaststelling van het herindelingsadvies, een voorstel ter instemming worden voorgelegd.

9. Zienswijzen, bestuurlijk overleg en overleg met Gedeputeerde Staten.

Vanaf 16 december 2008 tot 13 februari 2009 heeft het herindelingsontwerp ter inzage gelegen. Gedurende de wettelijke periode van acht weken zijn in totaal 497 zienswijzen ingediend. Bij de individuele gemeenten zijn de volgende aantallen zienswijzen ingediend.

- Bolsward 9
- Nijefurd 462
- Sneek 6
- Wûnseradiel 12
- Wymbritseradiel 8

De zienswijzen zijn binnen de wettelijke termijn ingediend.

Bij dit advies treft u als bijlage aan de reactienota op de zienswijzen. Daarin treft u aan een voorstel voor een reactie op de zienswijze alsmede een voorstel of de zienswijze zou dienen te leiden tot aanpassing van het herindelingsontwerp. Tevens zijn bijgevoegd de ingediende zienswijzen.

De gemeentebesturen van Gaasterlân-Sleat, Harlingen, Lemsterland, Littenseradiel en Skarsterlân hebben gebruik gemaakt van de aangeboden mogelijkheid tot bestuurlijk overleg. De verslagen van dit overleg en de daarbij ingediende brieven treft u als bijlage aan. De gemeente Littenseradiel heeft daarnaast gebruik gemaakt van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Gelet op de strekking van deze bij de gemeente Sneek ingediende zienswijze, heeft elke raad hierover een standpunt ingenomen.

Tevens heeft overleg plaatsgevonden met het college van Gedeputeerde Staten van Fryslân.

Overwegingen.

zienswijzen

De ingediende zienswijzen hebben voor een belangrijk deel betrekking op het proces. Daarnaast hebben zienswijzen betrekking op toetsing aan het ministeriële beleidskader gemeentelijke herindeling. Gemotiveerde duurzame alternatieve indelingen zijn niet aangedragen. In zijn algemeenheid kan gesteld worden, dat nut en noodzaak van herindeling niet wordt betwist. Wel worden bij de schaal van de voorgestelde gemeente kanttekeningen geplaatst. Een aantal zienswijzen ondersteunen het herindelingsontwerp.

In een groot aantal zienswijzen, wordt gesteld, dat het herindelingsadvies op ondemocratische wijze tot stand zou zijn gekomen. De besluitvorming in de raden wordt tekort gedaan, als hierop in dit advies niet wordt gereageerd. Een ieder die via het herindelingsontwerp of anderszins heeft kennis genomen van de procesgang en het besluitvormingstraject in de vijf gemeenten, kan onmogelijk

staande houden dat sprake is van ondemocratische besluitvorming. Met nadrukkelijke betrokkenheid van de bevolking, instellingen en bedrijfsleven is sprake van een bestendige lijn om te komen tot bestuurlijke opschaling. Het merendeel van de zienswijzen is afkomstig uit de gemeente Nijefurd. Daar was reeds bij raadsbesluit van 6 april 2005 de structuurvisie 2015 vastgesteld. In deze visie staat, dat de gemeente Nijefurd streeft naar fusie van gemeenten.

Onder verwijzing naar de bij dit advies behorende reactienota op de zienswijzen, is de conclusie, dat de ingediende zienswijzen niet leiden tot wijziging van het herindelingsontwerp.

Bestuurlijk overleg.

In het bestuurlijk overleg met de hiervoor genoemde gemeenten stond centraal de vraag wat de consequenties van de herindeling zijn voor betrokken gemeenten op het punt van de samenwerkingsverbanden. In het overleg is aangegeven, dat de betrokken raden uiterlijk na de zomer 2009 met een standpunt komen over hoe zij denken om te gaan met de samenwerkingsverbanden. Het overleg leidde overigens tot de conclusie, dat , in termen van het ministeriële beleidskader gemeentelijke herindeling, geen onoverkomelijke of onaanvaardbare "restproblematiek" behoeft te ontstaan.

De conclusie van het bestuurlijk overleg is, dat het herindelingsontwerp geen aanpassing behoeft.

Overleg Gedeputeerde Staten.

Het door Gedeputeerde Staten geëntameerde overleg spitste zich toe op het kernenbeleid. Gedeputeerde Staten hechten belang aan een gemotiveerd en realistisch kernenbeleid. Bij het ontstaan van gemeenten met een grote oppervlakte vinden zij, dat lokale gemeenschappen blijvend goed moeten worden bediend door het gemeentebestuur.

In het herindelingsadvies is aangegeven wat de ambities en uitdagingen van de nieuwe gemeente zijn. Die stemmen overeen met de visie van Gedeputeerde Staten. De gemeenten Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel kennen een door burgers en verenigingen alom gewaardeerd beleid ten aanzien van hun kernen respectievelijk wijken. In een enkele zienswijze is daar ook op gewezen. De twee laatst genoemde gemeenten bedienen met hun kernenbeleid totaal 55 kernen gelegen in een gebied met een oppervlakte van bijna 50.000 ha. In verhouding tot de nieuwe gemeente met 71 kernen en een oppervlakte van ruim 81.000 ha is de schaa sprong relatief. De ervaringen met het huidige beleid, de ervaringen met het kernenbeleid na de vorige herindelingsronde in dit gebied, alsmede ervaringen van gemeenten elders in den lande bieden voldoende basis om een adequaat kernenbeleid vorm te geven. Belangrijk daarbij is dat de ambtelijke en bestuurlijke cultuur in woord en daad gericht is op de kleine kernen. Alle vijf gemeenten hebben dit hoog in het vaandel. In een aantal zienswijzen is gewezen op de verhouding tot de gemeente Sneek. De wijze waarop tijdens de behandeling van het

herindelingsontwerp de raad van de gemeente Sneek over het bedienen van de kleine kernen sprak, geeft aan, dat dit aspect ook daar alle aandacht heeft.

Zoals in het herindelingsadvies is aangegeven, vormt ten aanzien van de dienstverlening het rapport van de VNG-commissie Jorritsma, "Publieke dienstverlening, professionele gemeenten" een belangrijk vertrekpunt. Daarbij wordt de gemeente in 2015 de poort tot alle publieke dienstverlening. Op de nieuwe schaal is het beter mogelijk, zeker ten aanzien van de digitale dienstverlening, een goed en uitgebalanceerd dienstverleningsconcept te ontwikkelen dat hierop inspeelt. In dat verband wordt het volgende opgemerkt. Er zijn vandaag de dag veel mogelijkheden om de relatie gemeente/burgers op een nieuwe en prikkelende manier vorm te geven. Als het gaat om de nabijheid van dienstverlening kan dat heel eenvoudig door kwaliteit, snelheid en maatwerk in de dienstverlening te leveren. Voor de leefbaarheid van de kernen is het belangrijk, dat op basis van serieus partnership de nieuwe gemeente het behoud van de eigen identiteit (te denken valt aan de voorzieningen en het verenigingsleven) in de kernen faciliteert.

De conclusie van het bestuurlijk overleg is, dat het herindelingsontwerp geen aanpassing behoeft.

10. EINDCONCLUSIE

Dit fusiebesluit is de eerste juridische stap op weg naar de gemeente "Súdwest Fryslân". De ervaringen met eerdere discussies over herindelingen hebben ertoe geleid, dat afgesproken is, een zorgvuldig doch vlot proces te voeren.

Op 1 januari 2011 ontstaat de nieuwe gemeente. Dat betekent, dat in de huidige raadsperiode, die door een uitstelwet verlengt zal worden tot 1 januari 2011, de voorbereidingen voor de nieuwe gemeente afgerond worden. Onder regie van de raden ligt er een grote uitdaging om, met behoud van al het goede in de huidige gemeenten, een nieuwe gemeente te vormen die is toegerust voor deze eeuw. Betrokkenheid van inwoners, verenigingen en ondernemingen in dit proces is een randvoorwaarde voor het creëren van verder draagvlak voor de gemeente "Súdwest Fryslân".

In het advies is uiteengezet, dat met dit besluit van "onder op" een antwoord gegeven wordt op de uitdagingen die de gemeenten deze eeuw op zich af zien komen. De bestuurlijke en ambtelijke organisatie zal in staat zijn nog beter partner te zijn voor inwoners, verenigingen, bedrijven, instellingen en mede overheden. Het aantal gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden zal teruggebracht kunnen worden, waardoor het gevoel ontstaat "er weer over te gaan". Met dit besluit zetten de vijf gemeenten een zelfbewuste stap, op weg naar een duurzame gemeente, waarin platteland en stad elkaar nodig hebben en elkaar zullen versterken. Nut en noodzaak zijn aangetoond. De samenhang in dit unieke gebied is beschreven, maar wordt pas echt ervaren als je er woont, werkt of recreëert. De nieuwe gemeente zal nog beter in staat zijn de kansen voor dit gebied te benutten.

Welke fusie dan ook, 100% draagvlak en unanimiteit zijn zeldzaam zo niet onmogelijk. Fusie is ook een ingrijpend en emotioneel proces voor alle betrokkenen. Op basis van de zienswijzen kan geconstateerd worden, dat voldoende draagvlak voor de noodzaak van fusie aanwezig is. Het proces omtrent de uiteindelijke afweging om te komen tot de voorgestelde gemeente "Súdwest Fryslân"(werknaam) leidt met name tot veel zienswijzen uit de gemeente Nijefurd. Bij de reactie op de zienswijzen wordt daarop uitvoerig ingegaan. Door nog een keer uit te leggen, waarom dit feitelijk de enige toekomstbestendige oplossing is, zal het draagvlak nog groter worden.

Het herindelingsadvies voldoet aan de beleidskaders van rijk en provincie.

Op 1 januari 2011 is de gemeente "Súdwest Fryslân" er klaar voor.